ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЕЙСКАЯ ПРАВДА

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКI

№199 (21.607) ● 2009 гъэм жэпуэгъуэм (октябрым) и 21, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

● КЪБР-м и Парламентым и Президиумым

Газыр къызэрагъэсэбэным депутатхэр иджыри кIэлъоплъ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и УнафэщI Чеченов Ануар республикэм законэр кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм и Президиумым и зи чэзу зэпэщIэр иджыблагъэ иригъэкIуэкIащ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЭМ хуэхаха сыхьэтым хиубыдэу депутатхэр едэIуащ «Серебряный бор» къэрал дачэ №19-р приватизацэ щыным къыриIуэхэм я Iуэхуиб КъБР-м къэрал мылькур зехьэныбжэ щIы IуэхуэхэмкIэ и министр Сэхьу Мухьэмэд жиIам. Документхэр кьыщIахьи хуей эзманым къриубыдэу аукционыр кьыззэзыгъэпэщ комиссэм сату зэпеуэм юридическэ IэнатIэу плIы хигъэхьауэ щытащ. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал мылькур щэнымкIэ КъБР-м и Правительствэм и Унэм 2009 гъэм шыщхьэIум и 31-м щрагъэкIуэкIа аукционым «Серебряный бор» къэрал дачэ №19-р сом мин 294755,0-кIэ (зыми IэщIэмыль экспертхэм кьызэрабжам тету) кьыщыхьхьащ икIи ар кIэухыу сом мин 353706,0-кIэ щащащ. Сату зэпеуэм щытекIуащ Москва къалэм щыщ «Вертрикс» ООО-р, «Серебряный бор» къэрал дачэ №19-м кьыщIэкIаахьшэр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и бюджетым 2009 гъэм фокIадзэм и 4-м кьыIэрыхьащ. КъБР-м и Парламентым и Президиумым и унафэкIэ КъБР-м Къэрал мылькур зехьэныбжэ щIы IуэхуэхэмкIэ и министерствэм и информацэр щащIащ икIи мы Iуэхур республикэм и Парламентыр зыкIэлъыплъхьэм хагъэхIащ.

Президиумым и зэIущIэм зыщытепсэлъыхьа Iуэху нэхьыщхьэхэм ящыщщ псэупIэ-коммунальнэ Iуэхутхьэбзэхэр зылэжь монополистхэм кьащтэ унафэхэм я тэмэмагъым кIэлъыплъым папщIэ Парламентым и Президиумым кьызэригъэпэщауэ щыта комиссэм и отчетыр. Депутатхэм я пащхьэ кьыщыпсэлъащ «Къэббалькъгаз» ОАО-м и ГъэззащакIуэ директор Кантеев Валерий. Абы утыку кьрилъхьащ езыр зи пашэ IэнатIэм иужьрей мазэхэм щызэпэфIагъэкIа лэжьыгъэр. Доклад зыщIам зэрыкIаIамкIэ, УФ-м и Правительствэм кьыдигъэкIа Унафэ №549-р гъэзэщIэным пыщIауэ республикэм щIы гугъуехьхэр кьызэранэкIыу хуежьащ. Газыр кьызэрапщ Iэмэпсымэхэм кьагъэлъэгъуа бжыгъэхэр и зэманым зэрамытам кьыхэкIыу, нормативIэ ахъщэ ятыну зыхуагъэувауэ щыта абонент мин 12-м щIигъуи я лъэIуэхэм хэпльэри, «Къэбалькъгаз» ОАО-м и унафэщIхэм а псоми худачыхащ. Апхуэдэу унафэ щхьэхуэ кьащтащ пункт 31-м кьыигъэувхэр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и щIыналъэм кьащIымыгъэсэбэныным хуэунэтIауэ. ОАО-м мыгувэу автомобиль 12 кьишэхунущ, абыхэм я зэхэщIэхэр кьызэхуэсасахэм ирагъэщIыхуащ. Къэрмокъуэ Мухьэмэд и гъусэу гимназием кьеблагъат и къуэш Къэрмокъуэ Хьамид, Мухьэмэд и щхьэгъусэ Асльижан, кьыдеджа, куэд щIауэ ныбжьагъу хуэхъуауэ кьыдагъуэ хьэщIуэ, философиэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор ХьэкIуащэ Андрей сымэ. Апхуэдэуи зэхуэсым зыкърагъэхьэлIат Къэрмокъуэм и Iэдакъэщ Iэкlэхэм дихьэх нэхьыжьыфIхэу Кьардэн Хьэчимирэ Апажэ Барэсбийрэ (Джэрмэнэшык къуажэ), ЕгъэджэныгъэмкIэ Нальшик къалэ департаментым и лэжьакIуэ Лыпащэн Людмилэ, нэгъэсауэ кьагъэлъэгъуэныгкIэ, депутат лэжьыгъэмрэ жыпатуэуэ лэжьыгъэмрэ нэхъуэIэкIуэлъакIуэ хъунымкIэ. Проектым икIи иткIэ, зэхуэдэу Щалэгъуалэ палатэм хэтыну хуитхэм я ныбжьыр илъэс 18-м и пIэкIэ илъэс 16-м нэсу ягъэмащIэ. «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и дежи щыIэ Щалэгъуалэ палатэм теухуа Положенэм и Iуэхуэ» унафэм и проектми КъБР-м и Парламентым и япэ зэIущIэм щыхэпльэнущ.

А псоми кьадэкIуэу, Президиумым и зэIущIэм КъБР-м и Парламентым и комитетхэм ятеухуа Положенэм зэхъуэкIыныгъэ щхьэхуэхэр щыхьалъхьащ, Астрахань областыр Урысей Федерацэм и субъектхэм я Илъэ федеральнэ округым и «Кавказ Ищхьэрэ» экономикэ ассоциацэм и действительнэ члену зэрыхагъэхьар щыдгъэгъащ.

КъБР-м и Парламентым и Щыхь тхыльыр иратын папщIэ кьыхальхьа кандидатурэхэм зэхпльэри, Президиумым хэтхэм унафэ ящIащ КъБР-м законэр кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм а и наградэ лэпIэр Ахьуэхъу Асльбий Мухьэмэд и къэрал театрым - «Шэджэм-Агро» мэкъумэш кооперативым и правленэм и тхьэмадэм, Юн Кирс Николай и кьуэм - Прохладнэ муниципальнэ районым щыIэ «Фермер» мэкъумэш потребительскэ кредит кооперативым и щхьэхьэкIуэ къэрэмытыщIэ ирагъэфIэкIуэну, Калинин Михаил Герман и кьуэм - Урысейм и Кинематографистхэм я союзым и секретарым иратыну.

Президиумым и зэIущIэм нэгъэщIэ Iуэху зыбжанэ кьыщIэтащ.

БОРОВИНСКАЯ Татьянэ.

И ныбжьыр илъэс 80 зэрырикъур мы гъэм зыгъэгълъапIэ, КъБР-м и щIыхьэ тхакIуэ Къэрмокъуэ Мухьэмэд и гуфIэгъуэр дагъэтIысащ. И Iэдакъэщ Iэкlэхэм зрагъэщIыхуну ирагъэблагъат Налшык къалэ дэт 13-нэ гимназием. Адыгэбзэмрэ литературэмкIэ агъэдджакIуэу Апажэ Мариназрэ Жыкъуэ Соняр я жэрдэмкIэ кьызэрагъэпэща зэIущIэр дахэ, ерджакIуэхэм я дежкIэ гукъыдэ нэж хъуат.

А ПЩЭДДЖЫжьымкIи гимназием и махуэр зэрирублар адыгэ пшынэр щыбзэрабза бжэлупэ джэгумкIэт. Зи Iэдакъэщ Iэкlэхэмкlэ адыгэ лъэпкъым и пщIэр зыIэта, абы иджыри кьыздэсым хуэлажьэ Къэрмокъуэ Мухьэмэд кьыпежьащ адыгэ фащэ зыщыгъ щIалэ кьуданхэмрэ пащащэ щыкIаIэхэмрэ. НыбжьыщIэхэм япэ этт Мухьэмэд и романхэм дихьэх нэхъыжьыуэхэри.

ЕрджапIэм и нэхъыжь класхэм щIэсхэр щызэхуэса пэщыщIыхуэр екIуу гъэщIэрэщIат. ЖьантIэмкIэ дагъэуба тIысыпIэ щабзэм бгъуфIт унагъуэ насыпыфIэм и джэлэс Жаку зэрIэпагъ. Адрей пIланэпэм ще-гъэувэкIа чы бжьихьым адыгэ пщIантIэр уигу кьиригъэкIырт. Сабийхэм я Iэдакъэщ Iэкlэ хьэпшыпхэр - нэхъыбэм адыгэхэм кьагъэсэбэпу щытахэр - зытегушыа Iэнэр кIэрыт, щIыкIуэм IэщIа сурэтхэр зыщIэбна блынэ.

ЗэIущIэр езыгъэкIуэкIа Апажэ Оксанэрэ Кьардэн Темырыкьанрэ кьрихьэлIа псоми ф1хьэус ирахьи, кьрагъэблэгъа хьэщIэхэр кьызэхуэсахэм ирагъэщIыхуащ. Къэрмокъуэ Мухьэмэд и гъусэу гимназием кьеблагъат и къуэш Къэрмокъуэ Хьамид, Мухьэмэд и щхьэгъусэ Асльижан, кьыдеджа, куэд щIауэ ныбжьагъу хуэхъуауэ кьыдагъуэ хьэщIуэ, философиэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор ХьэкIуащэ Андрей сымэ. Апхуэдэуи зэхуэсым зыкърагъэхьэлIат Къэрмокъуэм и Iэдакъэщ Iэкlэхэм дихьэх нэхъыжьыфIхэу Кьардэн Хьэчимирэ Апажэ Барэсбийрэ (Джэрмэнэшык къуажэ), ЕгъэджэныгъэмкIэ Нальшик къалэ департаментым и лэжьакIуэ Лыпащэн Людмилэ, IэщIэпыдзэ зэхуэсым щыIэ Iуэху зыбжанэ кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм и Президиумым и Унафэщ Чеченов Ануар республикэм законэр кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм и Президиумым и зи чэзу зэIущIэр иджыблагъэ иригъэкIуэкIащ.

Хабзэ хъуауэ, Москва къалэм дэт Урысейпсо гъэпсыгъуэпIэ центрым гъэ къэс щрагъэкIуэкI агропромышленнэ выставкэм хэта ди мэкъумэщ дэжьакIуэхэм псори зэхэту медаль 56-рэ, абы щыщу щыщу 38-рэ, дыжьыну 6, гъуэгуанэ медалу 12 кьыщыхьащ.

МЕДАЛЬ нэхъыбэ зыхуагъэфэщахэм ящыщщ «Налшык» хьэлыпэ завод» ОАО-р, «Прохладнэ щIакхъуэ завод» ОАО-р, «Налшык тэмэм комбинат» ОАО-р, «Русь» ООО-р, «Велес-Агро» ООО-р, «Велес» ООО-р. КьыщIагъкI продукцэм и фIагьым папщIэ дыщэ медалхэр кьратащ «Жьэкуэ» ООО-м, «Жьэзум» акционер обществэ зэхъуэщIам, «Алькасар» ООО-м, «Авант-Алко» ООО-м, «Евро-Рос» ООО-м, «Налшык макарон фабрикэ» ОАО-м, «Ленинцы» мэкъумэщ кооперативым.

КъБР-м Мэкъумэш хозяйствэмрэ ерыскъыпхъэмкIэ и министерствэм ерыскъы промышленностымкIэ и кьудамэм и унафэщ Кэнанаевэ Риммэ хьыбар кьыдэзыдигъэщIамкIэ, мэкъумэщ щIэныгъэм ехьэлIа «Кавказ Ищхьэрэм и бгылъэ щыпIэхэм хуэрэдж зэрыщIагъэкI инноваци технологиер» кьхуэтIыгъэм папщIэ дыщэ медаль кьыхуагъэфэщащ Бгылъэ щыпIэхэмрэ лъапэхэмрэ якьыг хадэхэр щыгъэкIыныжкIэ

Кавказ Ищхьэрэ щIэныгъэ-къэхутакIуэ институт федеральнэ къэрал Iуэхущ Iапи Iэм. Мы гъэм щIэныгъэ Iуэхущ Iапи Iэхэм нэхъ ткIийуэ зэрабгъэдыхьар, абыхэм ират медалхэр нэрыгушхуэ зэрагъэмащIар къэрэтыытэмэ, ар икъукIэ ехьулIэныгъэшхэущ.

Республикэм мэкъумэш хозяйствэмрэ ерыскъыпхъэмкIэ и министр Ерчэн Тембот-эм зи пашэ ди делегацэр агропромышленнэ тхьэмахуэм и программэм ящыдэхуу хэтащ, КъБР-м и лIыкIуэхэр Мэкъумэщ хозяйствэмрэ ерыскъыпхъэм елэжь промышленностымрэ я лэжьакIуэхэм я махуэм теухуа гуфIэгъуэ зэIущIэм ирихьэлIащ, мэкъумэш хозяйствэм и Iэнатl эм пыщIа конференц, зэхуэс зыбжанэм хэтащ.

дохьшокъуэпIэтр.

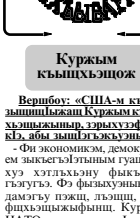

Куржым къыщхьэщэж

Вершбоу: «США-м къалэн зыщищIыжащ Кърымыкъыщхьэщыжьыр, зэрыкъуэфIэкIкIэ, абы ныпэкIэжьуэр».

- Фи экономикэм, демократиэм зыкъегъэIэтыным гуащIэшхуэ хэтлъхьэну фыкьыдогъэгъуэ. Фэ фызыхуэныкъуэр дамэгъэ пэжщ, льэщщ, кьыфщхьащыжьыфынщ. Куржыр НАТО-м нэхъ псынщIэу кьызэрыхэтщэнуми и Iуэху зыдохуэ, - жиIащ США-м зыхъуэжьныгъэмкIэ и министрым и кьуэдзэ Вершбоу Александр.

ГурыIуэгъуэщ а псальэхэр Генералнэм эзрипэдзахэри, Куржыр апхуэдизу кьызыкьэгушхуэкIри.

Гузавэ кьащтэ

Кьхъуэ кьащкърыкIа гринпIэужьыгъуэм Урысейм щыщыгъуэ.

Мы мазэм кьрифыдзу Хабаровск крайм а узыфэ щынагъуэр зэуэIахэм я бжьыгъэ щыгъу 36-м нэсащ. Абыхэм ящыщу 42-р сабийщ.

Дуней псор зэщIэзыщта вирус бзаджэм и хущхьэгъуэгъэр Франджым щыкIуэ, AH1N1-р кьемыуэлIэн папщIэ, ятэ щыкIэ дохутырхэм, итIанэ е егъэджакIуэхэм, кьыкIэлъыкIуэу милицым и лэжьакIуэхэм мастэ хальхьэнущ, адрей щIыхьхэм я гъащIэр зэлъытар ахэращ зэрыщытым къыхэкIыу.

Жьыми, шынагъуэт

Хэку зауэщхэм и лъэхъэнэ лъандэрэ нсы щIагъым щIэлъащэу къагъуэта дагъымыр Феодосием ирагащ.

Хы ФIыщIэ щIагъым щIэлъу бдзэжьеящхэм къагъуэта лагъымыр (и гущIагъкI э тротиалу зы тонным хуокIуэж) дзэ полигоным ящащ.

- Iэшлъашэм щыпсэу щIыхьмини 5-р заншIэу иэгъуэщI щIыпIэ дгъэIэпхъащ. Лагъымыр здэтпа щIыпIэм ар кьыщагъэунущ е щыгъэкIрахьнущ. Ар цIыхьхэм зыкIи зэран яхуэхъунукъым, - жиIащ Украинэм и МЧС-м и пресс-Iуэхущ Iапи Iэм и унафэщI Иванов Владимир.

УнафэщIыр хах

Ингушым и Президентым кьыкIэльыгъуэ Воробьев Алексей премьер-министр хахащ.

Абы щхьэкIэ Парламентым и депутат 22-м Iэ яIэтащ.

Воробьевыр 1964 гъэ Уляновск къщыдалъхуащ, тамыжженэ органхэм хэтащ. Ингушэ Республикэм и Президентым и чэнджэщэгъэм и дэIэпыкъуэгъуэ, нужькIэ терроризмэр пщIэтIыныжкIэ комиссэм и унафэщIу лэжьащ.

Н Ю Б Э

♦Гъуэгу хозяйствэм и лэжьакIуэхэм я махуэщ

♦Кьрым Республикэм и махуэщ

♦1833 гъэм къалъхуащ химик, ятпу динамитыр къэзыгупсыса, Нобель саугъэтыр зыгъэуэна Нобель Альфред.

♦Дыгъэр къыщIэкIащ сыхьэти 7-р дакьикъ 26-м, кьухьэкIыщуи сыхьэт 18-р дакьикъ 16-м.

♦Махуэм и кIыхьагъщ сыхьэти 10-р дакьикъ 50-р.

ПIланэпэр зыгъэхьэзырар **КЪАНЫКЪУЭ Анфисэщ.**

● Нобэ

Зэманым и псыежэх

Санкт-Петербург дэт Урысей Этнографие музейм зэпэуэгъуэм и 21-м сыхьэт 17-м кьрыщыIэуэхьнущ Къэбэрдей-Балькъэрым щыщ сурэтыщI-модельер щIэрыIуэ Къэралыр Мариназ и Iэдакъэщ Iэкlэхэм я гъэлъэгъуэныгъэ. XIX-XX лъэщIыгъуэм и пэщIэдзэхэм щыIа адыгэ щIыхьэ фащэм и тхыдэм теухуауэ лъэпкъ жьпхьэхэр зи пщалъэ Iуэхугъуэм «Зэманым и псыежэх» фIащащ.

АДЫГЭ бзыльхугъэ фащэр тхыдэм кьыззэрыхэщыжыр, ар концерт-театрализованнэ щIыгъныгъуэ зэрыльэуар, иджырей гъащIэм утыку зэрыщIгъуэтыж щыкIэр кьыззэщIэкьыдэ гъэльэгъуэныгъэр зи гугъэ тщIы сурэтыщIым и Iуэху епльыкIэр кьызэрилъэтэ унэтIныныгъэщIэщ. Абы папщIэ Сэралъп Мадинэ и Iэщ Iагъэ творческэ гъэунэхуп Iэ иригъэуващ, философие гупсысэжэр лъабжьэ хуищIащ, Iэщ Iэщ Iуэхугъэр кьэзыкIуа бзыльхугъэ щыщ лIэужьыгъуэу адыгэ лъэпкъым щыIэр зыдзэрыт лъэхъэнэм и нэкIэ епльащ. Сурэтыщ Iэ адыгэ фащэм тхьилым хуэдэу кьоджэ, абы и дежкIэ дэтхэнэ тхьипхъэщIипхъэри тхьибзэ зимыIа лъэпкъым и тхыдэр зэрыгъэ хьэрфщ.

- Ди лъэпкъым и блэкIам, абы кьикIуа гъуэгуанэм уэхэзыгъаплъэ нагъыщэщ сэркIэ адыгэ фащэм кьытеущ дэтхэнэ дамыгъэри, - жеIэ Мадинэ. - Ахэр сэ «кьызопсалъэ» сэркIэ гурыIуэгъуафIэ, псалъэ зыхуэмей бзэкIэ.

Мазэтрэ щIэрыIуэ Темырканэ Юрэ зэрыжиIауэ, «дуней псом щыIэ музей нэхъ щIагъэ дыдэхэри зэрыгушхуэн» и Iэдакъэщ Iэкlэ тельыджэхэр петербургдэсхэм иджы япэу яльаръуну аращ. Ауэ кьыхэгъэщIыхьэщ Мадинэ ида фащэхэр щагъэльэрыуэну Урысей Этнографие музейм адыгэ щэнхабзэм и «льэужьхэр» зэрыщIэр. Зи гугъу тщIыр урыс пащтыхь Александр III и унагъуэр и гъусэу 1888 гъэм Кавказым, Къэбэрдейм кьыщыкIуам, тыгъэ хуащIа хьэпшыпхэрэ, Абы щыгъуэ щесеревич Николай адыгэ Iэщэфащэ зэкIэрыль, пащтыхьым щIакIуэ хужьрэ бащлыкъ зыбжанэрэ, пащтыхь гуащэ Марие - адыгэ бзыльхугъэ фащэ екIу иратауэ щытащ. Иджы музейм щIэль а хьэпшыпхэм кьаэхъуэнуц Сэралъп Мадинэ идауэ адыгэ бзыльхугъэм и нысашэ фащэ дахэкIэр.

- «Зэманым и псыежэх» гъэльэгъуэныгъэр 2009 гъэм и гъатхэм Налшык зэрыщIэкIэлар республикэм и щэнхабзэ гъащIэм и зы кьэхъыкьащIэ тельыджэ хьуат. И лъахэгъуэм Мадинэ зэращIыхьр модэм ит щыгъын дахэхэр щащ Iуэхущ Iапи зыгъэлажьэ, пащтыхь таж зыщIхьэрыгъэжи, кинофотоэ театрымрэ я «вагъуэхэми», хьэрыуэтыщIэ Iуэхум «уейуей» щыжезыгъэIэ щIыхьэ лъэрыхьхэми, Налшык, Москва, Санкт-Петербург щыщ «кьызэрыгуэкI» кьызэрыгъэсэжми яхуэдэ бзыльхугъэ Iэщ Iэльапэщ Iэ кьудейкьым, атIэ философие гупсысэ куэ зиIэ, и Iэщ Iагъэмрэ щэнныгъэмрэ кьратэ зэрфIэкIыр лъэныкьуэ кьэзыгъэсэбэн мастерущ. «Адыгэ уэкъ хьурей» («Черкесский круг») Iуэрыl уатэ-шоу тепсэлъыхьэм нэрылъагэу кьэщIащ артистхэм я щыIныкъэмкIэ сурэтыщIым и кьалэнхэм Мадинэ фIым яфIыжу зэрыпэльэщащ, апхуэдэ Iуэху дыдэмкIи ар дэIэпыкьуащ кинорежиссер Сокуров Александр Санкт-Петербург дэт Михайловскэ зэрегъэпэжащ Танеев Сергей и «Орестея» оперэр щыщIигъэувым щыгъуи. Адыгэ дыщэкI Iэзэ Еутых Iэсият и гъусэу Мадинэ утыку хэIэтыкIахэм кьызэрихьэ зы фащэкьым игъэхьэзырар. Иорданым и пащтыхь Абдалэ II и кьуэш Алиф и щхьэгъусэ Рания фащэу Сэралъп Мадинэ ящам те уэхуаУэ «Hello!» журналым кьытрадзэуэ щытащ «дзрбэзэр Iэщ Iагъэм Iэзэгъыу кьыщыбгъэльэгъуэфынум и лъэныкьуэ кьэзыгъэсэбэн мастерым и щIыналъэ кьэзыгъэсэн куэд зэфIигъэкIащ. КъБР-м щыIэ МВД-р зэи хуэмыдэу зыу нобэ щIыхьэм и дежкIэ зэIуэхащ: абы щолажьэ Жылагъуэ ралъ-лейтенант Томчак Юрий махуэ кьэ и нэ кьызэрыттетым къриIуащ, - кьыхигъэIуэхуэгъэхэм, абы зэт лIыхъужьхэм ятеууэ упщIэ кьуэдиратащ Мухьэмэд икIи жэуап убгъуэхэр ягъуэтащ. НыбжьыщIэхэм хуабжьу яфIэгъащIэгъэнэт тхакIуэр иджыпсту зэлэжь тхыгъэри. Абы и жэуапу Къэрмокъуэм жиIащ «Джэду псыф» зыфIищащ тхыгъэм ижь зэрыгъэтыр, ар роман хъуну зэрыхуигъэфащэр.

КъБР-м и цIыхубз тхакIуэм псалъэ гуапэкIэ зыхуагъэзащ, кьэблагъэ и махуэ пльпIэмкIэ екъуэгъуэ зэIущIэм кьрихьэлIахэр. Абы и ныбжьэгъуфI Iэхьэлущащ Андрей Мухьэмэд, и Iэщ Iэм щыщу ныбжьыщIэхэр зыщымыгъуазэ щIэщIагъуэ куэд жьрипжащ, гъуэгуанэ дахэ, ауэ гугъу зыкъэзыгъэдакIуам щигъэзагъащ.

- ЩхьэхуэУ сыкьытеувыIэну сыхуейщ, мы ерджапIэм щIэс цIыкIуэхэм я анэдэлъхубзэм и щэрыуагъымрэ я бзэм и щхьэгъусэ щIэныгъэ зыгъэгъэхьэхам, - жиIащ Андрей. - Дэ жьытIэ зэпытщ, «щIэбгъэм адыгэбзэр яIэщIохуэ». А гупсысэр щIэныгъэжьар нагъэ IуэгущIащ Мухьэмэд кьезыгъэбзэгъэ ерджакIуэхэм. Фэ фIурыпIэ адыгэбзэр ядыэолъагъу фи адэ-анэм, фи ныбжьыщIэхэм. ФыщIэ ин яхуэщIу абыхэм. Сыт хуэдэ Iэщ Iагъэ пэрытми, цIыхум кьеухулIэнэр зэлыпатар бгъэдэлъ щIэныгъэщ, и ерджагъыщ, и акъылым и жагъыщ, и зэфIэкIыщ. Апхуэдэ хьэлхэр хэлъти араущ зэгуэр журналистикэ Iэщ Iагъэм пэрэкьеуэ щыта си ныбжьэгъуф нобэ тхылъеджэ куэдым пщIэ зыхуащI автор щIэхъуар, «КъБР-м и цIыхубз тхакIуэ щIэ Iапи щIыхьащ. Си гуапэщ нобэ екIуэкIа зэIущIэм дерс кьыхэфыну. Тхьэм фригъэфIафIкIуэ!

ЗэIущIэм и кIэуэным Къэрмокъуэ Мухьэмэд и бысымхэм фIыщIэ яхуищIащ, и гур зэрыхагъэхьуар, и пльэ нэхъ жан зэращIыр, жиIащ. Абы и махуэ гъапIэм щхьэкIэ 13-нэ гимназием и лэжьакIуэхэм кьабгъэдэкIыу егъэджакIуэ Iэпщэ Анзор ехьэхъурэ, хуагъэхьэзыра саугъэтрат иритыжащ. ЗэIущIэр зэхуэщIыжащ щIалэгъуалэм ткьэмадэ Iумахуэхэри зыхэта адыгэ джэгу дахэкIэ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

● Щапхъэ

«МэIухумрэ къалэмымрэ»

щащ Марий-Эл къикIыжа нэхуэ Iкласэм зыщыкьуэгъэзам. Жылагъуэмрэ милицэмрэ я зэпыщIэныгъэр гъэбыдэным, хабзэхъумэжьхэм кьыхуащ дзыхьыр егъэфIэкIуным и лъэныкьуэмкIэ министрым и щIыналъэм зэхэсым куэд зэфIигъэкIащ. КъБР-м щыIэ МВД-р зэи хуэмыдэу нобэ щIыхьэм я дежкIэ зэIуэхащ: абы щолажьэ Жылагъуэ ралъ-лейтенант Томчак Юрий махуэ кьэ и нэ кьызэрыттетым къриIуащ, - кьыхигъэIуэхуэгъэхэм, абы зэт лIыхъужьхэм ятеууэ упщIэ кьуэдиратащ Мухьэмэд икIи жэуап убгъуэхэр ягъуэтащ. НыбжьыщIэхэм хуабжьу яфIэгъащIэгъэнэт тхакIуэр иджыпсту зэлэжь тхыгъэри. Абы и жэуапу Къэрмокъуэм жиIащ «Джэду псыф» зыфIищащ тхыгъэм ижь зэрыгъэтыр, ар роман хъуну зэрыхуигъэфащэр.

КъБР-м и цIыхубз тхакIуэм псалъэ гуапэкIэ зыхуагъэзащ, кьэблагъэ и махуэ пльпIэмкIэ екъуэгъуэ зэIущIэм кьрихьэлIахэр. Абы и ныбжьэгъуфI Iэхьэлущащ Андрей Мухьэмэд, и Iэщ Iэм щыщу ныбжьыщIэхэр зыщымыгъуазэ щIэщIагъуэ куэд жьрипжащ, гъуэгуанэ дахэ, ауэ гугъу зыкъэзыгъэдакIуам щигъэзагъащ.

- ЩхьэхуэУ сыкьытеувыIэну сыхуейщ, мы ерджапIэм щIэс цIыкIуэхэм я анэдэлъхубзэм и щэрыуагъымрэ я бзэм и щхьэгъусэ щIэныгъэ зыгъэгъэхьэхам, - жиIащ Андрей. - Дэ жьытIэ зэпытщ, «щIэбгъэм адыгэбзэр яIэщIохуэ». А гупсысэр щIэныгъэжьар нагъэ IуэгущIащ Мухьэмэд кьезыгъэбзэгъэ ерджакIуэхэм. Фэ фIурыпIэ адыгэбзэр ядыэолъагъу фи адэ-анэм, фи ныбжьыщIэхэм. ФыщIэ ин яхуэщIу абыхэм. Сыт хуэдэ Iэщ Iагъэ пэрытми, цIыхум кьеухулIэнэр зэлыпатар бгъэдэлъ щIэныгъэщ, и ерджагъыщ, и акъылым и жагъыщ, и зэфIэкIыщ. Апхуэдэ хьэлхэр хэлъти араущ зэгуэр журналистикэ Iэщ Iагъэм пэрэкьеуэ щыта си ныбжьэгъуф нобэ тхылъеджэ куэдым пщIэ зыхуащI автор щIэхъуар, «КъБР-м и цIыхубз тхакIуэ щIэ Iапи щIыхьащ. Си гуапэщ нобэ екIуэкIа зэIущIэм дерс кьыхэфыну. Тхьэм фригъэфIафIкIуэ!

ЗэIущIэм и кIэуэным Къэрмокъуэ Мухьэмэд и бысымхэм фIыщIэ яхуищIащ, и гур зэрыхагъэхьуар, и пльэ нэхъ жан зэращIыр, жиIащ. Абы и махуэ гъапIэм щхьэкIэ 13-нэ гимназием и лэжьакIуэхэм кьабгъэдэкIыу егъэджакIуэ Iэпщэ Анзор ехьэхъурэ, хуагъэхьэзыра саугъэтрат иритыжащ. ЗэIущIэр зэхуэщIыжащ щIалэгъуалэм ткьэмадэ Iумахуэхэри зыхэта адыгэ джэгу дахэкIэ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

● Пхъэндзэ

Словением и командэ къыхэхар къытхуозэ

2010 гъэм ЮАР-м щекIуэкIыну футболымкIэ дунеипсо чемпионатым и кIуэц зэхьэзэхыр Словениэм и командэ къыхэхар.

Ди щIалэхэм пхъэндзэр хуабжьу яхуэфащэ къэпльытэ хъунущ, сыту жыпIэмэ абы ныкьуэкъуэгъэ зыхъуащIар нэхъапэм ехьулIэныгъэшхэу зимыIа икIи зэхъэзэхэу инхэм хэмытахэращ. Я пэ зэIущIэ щекIуэгъэуэм (ноябрым) и 14-м Мэзкъу щекIуэкIынущ, махуищ дэкIынкъуэ командэхэр губгъуэхэмкIэ зэхъуэжнущ. ТекIуэныгъэр къэзыхьыр етIанэгъэ ЮАР-м кIуэну Iэмал иГъуэтынущ.

Дыдейхэм къапэщIэхуэнкIэ хуабжьу зыщыщына Украинэм и командэ къыхэхар Алыджым хьэрхуэгъэгъу хуэхъуащ. Къищынэмыщ Iауэ, Ирландиер Франджым, Португалиер Боснием я Герцоговинэмрэ дзжэгуныр.

ХЬЭТАУ Исльам.

● КъБР-м щыIэ МВД-м и пресс-Iуэхущ Iапи Iэр Урысейм щыщыкIэфIхэм ящыщ зыкъальытащ.

- «УРЫСЕЙ МВД-м и хъыбарегъащ Iэ Iуэхущ Iапи Iэ Iэнатl эхэм жьыджэгу зэрадзэлажьэм папщIэ» КъБР-м щыIэ МВД-м и пресс-Iуэхущ Iапи Iэм и унафэщI Класэ Маринэ жэпуэгъуэм и 13-17-хэм Иошкар-Ола щекIуэкIа «МэIухумрэ къалэмымрэ» урыс сейпсо зэпеуэм щытекIуащ. Абы саугъэт хэхарэ дипломрэ кьыхуагъэфащащ.

- Ар Iуэхущ Iапи Iэ псом и лэжьагъэм, къэрал кIуэцI IуэхуэхэмкIэ министр Къэрмокъуэ Мухьэмэд и дежкIэ зэIуэхащ: абы щолажьэ Жылагъуэ ралъ-лейтенант Томчак Юрий махуэ кьэ и нэ кьызэрыттетым къриIуащ, - кьыхигъэIуэхуэгъэхэм, абы зэт лIыхъужьхэм ятеууэ упщIэ кьуэдиратащ Мухьэмэд икIи жэуап убгъуэхэр ягъуэтащ. НыбжьыщIэхэм хуабжьу яфIэгъащIэгъэнэт тхакIуэр иджыпсту зэлэжь тхыгъэри. Абы и жэуапу Къэрмокъуэм жиIащ «Джэду псыф» зыфIищащ тхыгъэм ижь зэрыгъэтыр, ар роман хъуну зэрыхуигъэфащэр.

КъБР-м и цIыхубз тхакIуэм псалъэ гуапэкIэ зыхуагъэзащ, кьэблагъэ и махуэ пльпIэмкIэ екъуэгъуэ зэIущIэм кьрихьэлIахэр. Абы и ныбжьэгъуфI Iэхьэлущащ Андрей Мухьэмэд, и Iэщ Iэм щыщу ныбжьыщIэхэр зыщымыгъуазэ щIэщIагъуэ куэд жьрипжащ, гъуэгуанэ дахэ, ауэ гугъу зыкъэзыгъэдакIуам щигъэзагъащ.

- ЩхьэхуэУ сыкьытеувыIэну сыхуейщ, мы ерджапIэм щIэс цIыкIуэхэм я анэдэлъхубзэм и щэрыуагъымрэ я бзэм и щхьэгъусэ щIэныгъэ зыгъэгъэхьэхам, - жиIащ Андрей. - Дэ жьытIэ зэпытщ, «щIэбгъэм адыгэбзэр яIэщIохуэ». А гупсысэр щIэныгъэжьар нагъэ IуэгущIащ Мухьэмэд кьезыгъэбзэгъэ ерджакIуэхэм. Фэ фIурыпIэ адыгэбзэр ядыэолъагъу фи адэ-анэм, фи ныбжьыщIэхэм. ФыщIэ ин яхуэщIу абыхэм. Сыт хуэдэ Iэщ Iагъэ пэрытми, цIыхум кьеухулIэнэр зэлыпатар бгъэдэлъ щIэныгъэщ, и ерджагъыщ, и акъылым и жагъыщ, и зэфIэкIыщ. Апхуэдэ хьэлхэр хэлъти араущ зэгуэр журналистикэ Iэщ Iагъэм пэрэкьеуэ щыта си ныбжьэгъуф нобэ тхылъеджэ куэдым пщIэ зыхуащI автор щIэхъуар, «КъБР-м и цIыхубз тхакIуэ щIэ Iапи щIыхьащ. Си гуапэщ нобэ екIуэкIа зэIущIэм дерс кьыхэфыну. Тхьэм фригъэфIафIкIуэ!

ЗэIущIэм и кIэуэным Къэрмокъуэ Мухьэмэд и бысымхэм фIыщIэ яхуищIащ, и гур зэрыхагъэхьуар, и пльэ нэхъ жан зэращIыр, жиIащ. Абы и махуэ гъапIэм щхьэкIэ 13-нэ гимназием и лэжьакIуэхэм кьабгъэдэкIыу егъэджакIуэ Iэпщэ Анзор ехьэхъурэ, хуагъэхьэзыра саугъэтрат иритыжащ. ЗэIущIэр зэхуэщIыжащ щIалэгъуалэм ткьэмадэ Iумахуэхэри зыхэта адыгэ джэгу дахэкIэ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

● Нобэ

Зэманым и псыежэх

**Санкт-Петербург дэт Урысей Этнографие музейм зэпэуэгъуэм и 21-м сыхьэт 17-м кьрыщыIэуэхьнущ Къэбэрдей-Балькъэрым щыщ сурэтыщI-модельер щIэрыIуэ Къэралыр Мариназ и Iэдакъэщ Iэкlэхэм я гъэлъэгъуэныгъэ. XIX-XX лъэщIыгъуэм и пэщIэдзэхэм щыIа адыгэ щIыхьэ фащэм и тхыдэм теухуауэ лъэпкъ жьпхьэх

● Зи чэзу лэжьыгъэхэр

ЦIыхухэр унэжьхэм къыщIэгъэIэпхъукIынымкIэ программэр ягъэзащIэ

АбыкIэ хъыбар къыдигъэщIащ КъБР-м промышленностымкIэ, гъэсныпхъэ-энергетикэ комплексымкIэ, псэупIэ-коммунальнэ хозяйствэмкIэ и министр Абрэдж Iэмиб иКIи къыщIигъэжащ республикэр 2009 - 2010 гъэхэм я щIымахуэм зэрыкъэзыгъэсыным тегъэгъуэтыным паспорт хэхамрэ актымрэ жэпуэгъуэм и 1-м Iэ зэрыщIадзар

2009 гъэм и щIышылэ-шыщхьэIу мазэхэм къриубыдэу республикэм къащагъэсэбэпа энергием пкIыIу уасэм щыщу электрокъарум хуэзэм и процент 97,4-р, хуабэ энергием хуэзэм и процент 89,3-р, газым хуэзэм и процент 83,9-р япшынащ. Абы и лъэныкъуэкIэ мы гъэм ди Iуэхур нэхъыфIщ.

ПсэупIэ-коммунальнэ хозяйствэм и IэнатIэм реформэ щегъэжIуэкIыным зыщIэгъэкъуэнымкIэ фондым къыбгъэдэкIыу нэгъабэ и бадзэуэгъуэ мазэм КъБР-м и бюджетым сом мелуан 285,5-р къыIэрыхьауэ щытащ, абы щыщу сом мелуани 104,4-р цIыхухэр псэупIэ кхъахэхэм къыщIэгъэIэпхъукIыным, сом мелуани 181,1-р фэтэр куэд хъу псэупIэ унэхэр капиталыным трагъэкIуэдэну. А хъишэм щыщу Налшык къалэмрэ Май районымрэ 2008 гъэм сом мелуан 74,9-р къыщамыгъэсэбэпу кэнащ, псэупIэхэр зи мыльку щытхэр Iэпхъуэн зэрамыдам кхъухэкIыу. Апхуэдэу Прохладнэ районми сом мелуан 23-р къыщагъэсэбэпыфкъым. Фондым и правленэм и унафэкIэ а ахъшэ псори 2009 гъэм трагуэшэжащ капиталыным зэрагъэпэщыжыну унэхэм.

Фэтэр куэд хъу унэхэр капиталыным зэгъэпэщыжыным кIэ программэми зэхъуэкIыным гъэхэр хамылхъхьэжу хъуакъым Налшык къалэм дэт унэу щым щыпсэухэм а лэжьыгъэм текIуэдэным и процент 5-р къыхалъхьэн зэрамыдам, Iуащхьэмахуэ районым щыIэ унэхэм ящыщ зым и щытыкIэр къапщытэжу ар ныкъуэкъутэу къызэралъытам, апхуэдэу фэтэр куэд хъу унэ щхьэхуэхэр капиталынэу зэрагъэпэщыжа нэужь, ахъшэ къызэрыдэхуам къыхэкIыу.

Муниципальнэ районхэмрэ къалэ округхэмрэ я администрацIэхэм къата бжыгъэхэм ятепщIыхьмэ, 2009 гъэм жэпуэгъуэм и 15-м ирихьэлIэу псэупIэр зи мыльку щытхэм я зэгухъэныгъэхэм, псэупIэ-ухуакIэ кооперативхэм, псэупIэмкIэ конторэхэм, унэхэр зезыхьэ организацIэхэм я счетхэм сом мелуан 248,7-р (процент 100) ягъэхьащ, абы щыщу нобэм ирихьэлIэу процент 99,5-р къагъэсэбэпащ. Капиталынэу зэрагъэпэщыжыкIи хуейуэ программэм къыщагъэлъэгъуэ уни 118-м щыщу 117-м лэжьигъэ псори щызэфIагъэкIащ, зы унэм иджыри йолажь. ЦIыхухэр унэ кхъахэхэм къыщIэгъэIэпхъукIыным трагъэкIуэдэну хухаха сом мелуан 38,4-м щыщу сом мелуан 27-р (процент 70,3-р) къагъэсэбэпащ.

Абрэдж Iэмиб зэрыжиIамкIэ, дыдэрыт илъэсым къриубыдэу ди республикэм финанс дэIэпыкъуныгъэ кърагъащIэ, ПсэупIэ-коммунальнэ хозяйствэм и IэнатIэм реформэ щегъэкIуэжным зыщIэгъэхъуэнымкIэ фондым щэнейр заявкэхэр ираташ. Мэлыжьыхь мазэм сом мелуан 259-рэ къауфIыпщащ икIи абы и фIыщIэкIэ «2009 гъэм КъэбэрдеI-БалъкъэрР республикэм псэупIэмкIэ рынокым зегъэужьын зэрыхуейр къэлытауэ унэ кхъахэхэм щIэсхэр гъэIэпхъуэныр» республикэ программэ хэхам хагъэхьауэ цIыкIу 1184-рэ зыщIэс, псори зэхэту метр зэбгъэшэтIэ 15809,7-рэ къызэрыкI фэтэр куэд хъуэу унэу 56-рэ.

ЕтIуанэ заявкэм ипкъ иткIи сом мелуан 212,6-р къаутIыпщащ икIи а ахъшэр хухахащ муниципальнэ щIыналъэу 9-м, жылагъуэу 2-м фэтэр куэд хъууэ дэт унэ 90 капитальнэу зэгъэпэщыжыным. Абы къыдэкIуэу, цIыхухэр унэ кхъахэхэм къыщIэгъэIэпхъукIынымкIэ 2008 гъэм и программэр щагъэзащIэм къыдагъэхуа сом мелуан 74,9-р къагъэсэбэпынущ фэтэр куэд хъу унэу 31-р капиталынэу зэрагъэпэщыжын папщIэ. Иджырей законодательствэм ипкъ иткIэ, республикэм и щIыпIэ самоуправлением и органхэм а ахъшэ псори ираIахьэнущ псэупIэр зи мыльку щытхэм я зэгухъэныгъэхэм, псэупIэ-ухуакIэ кооперативхэм, унэхэр зезыхьэ организацIэхэм я счетхэм.

ЕщанэкIэ заявкэм ипкъ иткIэ къагъэхьа сом мелуан 46,7-р трагъэкIуэдэнущ унэ кхъахэу 15-м щыпсэу цIыхуи 154-р трагъэхъуэным. Абы ипкъ иткIэ, законодательствэм кIэщагъэув Iуэхуэхэр идкъыпсу зэфIагъэкI муниципальнэ щIыналъэу хым я щIыпIэ самоуправлением я органхэм.

КъаутIыпщ ахъшэр зыхухэха мурадым тету къызэрагъэсэбэпым зэрыкIэлъыплъ щIыкIэм и гугъу щищIым министрым кIиутIэлъэгъуащ а кIэлэныр си щIэрылъ комиссэ цхъэхуэ республикэм и Правительствэм и унафэкIэ къызэрызэрагъэпэщащ. ПсэупIэ-коммунальнэ хозяйствэм и IэнатIэм реформэ щегъэкIуэжным зыщIэгъэкъуэнымкIэ фондым и ахъшэ, апхуэдэу республикэ бюджетым и ахъшэ мытэмэму къыщагъэсэбэпа зэкIэ къыщIагъэщакъым.

ХЬЭПЭ Маринэ.

Щхьэлыкьуэдэсхэм я хьэщIэщ КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен.

Щэджэм куейм хьихьэ Щхьэлыкьуэ къуажэр республикэм и адыгэ жылагъуэ нэхь инхэм ящыщ. Ткъыз кIыхь, дахэ зиIэ а жылэм и цIыхухэр сыт хуэдэ зэманми гъащIэм жыджэру хэтщ, я гуащIэдэкIкIэ, щIэныгъэкIэ, дуней еплъыкIэкIэ адрей къуаж жэм къакIэрымыхуу, уеблэмэ, ящэ щищи къэхъу. Щхьэлыкьуэр къуажэу зэрыгъэпсыр мы гъэм илъэс 265-рэ ирокъу. ЛIэщIыгъуэ зыбжанэ зэзыпх а зэман кIыхьыр сыт хуэдэу къикIуауэ пIэрэ жылэм? Дривгъэпльэжьт абы кIыхьэринэкIа гъэугуанэм.

КУЕЙМ и бгыльэ щIыпIэ льагэхэм я псыпэр къыщIыщIадзэ Щхьэлыкьуэшхуэрэ Щхьэлыкьуэ цIыкIукIэ зэджэ псыхэм. Я къыщIэжыпIэр зыми, куэдрэ емыжкэхыу пситIыр зэкIэщIокI, жылэм и кIыхьагъым ирикIуа нэужь, аргуэру зэхэпльэдэжьын щхьэкIэ. Псыхэр щIэх-щIэхыуэр кьИуэт. Ахэр я пIэ иэзгъэжа нэужь, абыхэм я Iуфэхэм щыгъэзэхъуэр бгыхэм ящхьэлъэсэха щыр. Зэман дэкIырти, ар хьурт кьэкIыгъэхэри хадзэхэмкIэрри зыщыбгъэгъуэфыну щыгуль пшэр. Цыхухэм абы гу лъамытгъэ къэнакъым икIи ахэр хьэблэ-хьэблэуэрэ кьеIтыгъэкIащ Щхьэлыкьуэ цIыкIу псым и гъунитIым.

1744 гъэм Къэбэрдей щIыналъэм и япэ картэр зэхаIэльуваУ щытащ. Абы кхыхэрыщыщIэпхъэгъэмкIэ, а зэманым ирихьэлIэу Щхьэлыкьуэ цIыкIу псым и сэмэргурабгъу лъэныкъуэмкIэ щысащ зы кхуажэхэсхуэу иджыри зэхэмыхьа, Кьундетхэ, Кьунывькъэ, Даутокъуэхэ, Молэхэ, Шэрданхэ я лъэпкъыщIэхэр зезыхьэ хьэблэ щхьэхуэхэр. Ахэр нэхъыбэу зэлъэжьыр щырат: нартыху, гуэдз трасэрт, унагъуэхэр зыхуеинур кьагъанэрти, адрейр жылэу е хьэжьигъэу ящэрт. Апхуэдэу Iэщ кгъэхьурт, жыг хадзэхэр ягъэжьырт.

Илъэс зыбжанэ дэкIри, ахэр Щхьэлыкьуэ къуажэ хъуащ, ауэ иджыри куэдрэ щыхуэхэм ящыгъупщакъым «Лыкъуэцей», «Щыуанцыкъуэкъэлэ», «Кьунывькъей», «Шыпсцыранэ-хьэблэ», нэгъуэщI хьэблэ-цIэжьхэри.

«Щхьэлыкьуэ» цIэр, зэрыгурыIуэгъуэщи, жылэр зыIус псым кьытеIащ. А псалъэр езыр ыхьыпIу зэхэтщ: «щхьэл», «кьу». Пэк дыдэу, уней щхьэл цIыкIу зимыIэ унагъуэ щагъуэ дэсакъым нэхъапэм а къуажэм. Ар зыщIыкI суэди щыпсэурт.

Налшык слободам и гъунэгъуу кьыщыынэхуэ жылэм пщы зэи яакъым. Псэуныгъэм епха унафэхэр зыIэщIэпльыр кьуажэм дэс лъэпкъхэм я нэхъыжьхэр. Абыхэм я арэзыныгъэ хэлъу кьуажэм кьыдэтIысхьэрт щальхуэ щынальэх зр щхьэусыгъуэ гуэркIэ зыбгына цIыху Iэпхъуэщапхъуэхэр. Апхуэдэу, зэрыжаIэжьымкIэ, Сванетием кьикIри Щхьэлыкьуэ кьыдэтIысхьэхэр, Сванетием кьыкIри Щхьэлыкьуэ Кьыщокъуэхэрэ, Соблыкэрэ Куэшэнэхэрэ. АльыджьымкIэ кьиIэпхъукIауэ жаIэ Джэрыджкэхэр. Апажэхэ я лъабжьэр Кьухьэпlэ Жьижьэмкlэ щыIэу яIуатэ. Абаззэхэ, Нэгъуейхэ, Семэнхэ, Иуанхэ, Джьинаэхэ кьыздикIа щыпIэхэр езыхэм я лъэпкъыщIэхэм кьаIуэтэжу сигугъэщ.

Щхьэлыкьуэ кьуажэм щIэх дыдэу зиужьу, зиубгъуурэ екIуэкIащ. 1869 гъэм хэкум щекIуэжIа кхыхэтхыкIымкIэ гъэм ипкъ иткIэ, абы и лъапсэ 287-м цIыху 1757-рэ щыпсэурт. Абыхэм кьажэкIыр я Iэщагъэхэмкlэ Къэбэрдей щIыналъэм, нэгъуэщI щIыпIэ жыжьэхэм кьыщащIыхуахэр. Апхуэдэу Кавказ Ищхьэрэм и щIыналъэ куэдым щIэзэщIыльащIысат Щэнбей Мурат ищIа мывэ щхьэлхэр. Фочыщ Iэ ззэкIэжькIат Бэрыллхэ, Тауэх. Абазэм я Iэдакъэм кьыщIэкIа Iэщэхэр ящэхуну адэкIэ-мыдэкIэ кьикIыурэ кьуажэм цIыху куэд кьекIуалIэрэ. Щхьэлыкьуэдэс, урысеидзэм и полковник Щэрдан Батырбэч и унафэм щIэту яхуауэу щытащ Ростов кьыщIыщIэдзауэ Кьалэкlыхьым нэс щыукъуэдия гъущI гъуэгур.

Жылэм и цIыху цIэрыпIуэхэм ящыщ Кьунывькъ Алий дэж щыхьэщIауэ жаIэж Шэшэным и Иимам нэхъыщхьэ Щамил. Абы пежьэнымрэ ар гъэхъэщIэнымрэ мыхьэнэшхуэ зиIэ кьуажэпсэ Iуэху хьуауэ щытащ. Абы теуIуэ тхыгъэ щхьэхуэ итщ тхакIуэ, тхыдэтх Голубов Сергей и кьалэмыпэм кьыщIэкIа «ЗауэлIым и щIыхьыр» тхылъым.

ХХ ЛIэщIыгъуэм и пэщIэдзэхэм ди къэралым щекIуэжа зэрыхьэзрийхэр Щхьэлыкьуэ кьуажэмри кьэмысу кьэнаакьым. Пащтыхьыгъуэр зэхакъутами, унафэр цIыхубэм яIэрыпхьакъым. Властыр кьищтащ ПIалъэкIэ кьызэрагъэпэща Правительствэм. Кьэралполитикэм зэхъуэкIымкIыгъэшхуэ хэзымылъхьа а органым 1917 гъэм и гъатхэпэм и лIыкIуэкэр щIыналъэхэм игъэкIащ, Кьабэрдейри зэкъуту. Апх уэдэу щыт ащ а илъэсым и жэпуэгъуэ мазэ пщIондэ. А зэманым екIуэкIа РеволюцIэм и кьуажэ Революцэм кьохуихьа фIыгъу жэр яхь уиэну. Абыхэм ящыщ куэд Дзэ Плъыжьым, партизан зэгухьэныгъэхэм хьыхьащ. Дзэ Плъыжьым хэтащ Iлупхэ Данилрэ Жанхьуэтрэ, Таухэ люцэ иным и ужькIэ, ди щIыпIэм, дэнэкIи хуэдэу, советыр властыр тепщэ щыхьащ. Щхьэлыкьуэдэсхэр жыджэру хьихьащ гъащIэщIэр хууэным. Жылэм щIыхуб э совет кьыщIэрагъэпэщащ. Абы и тхьэмадэу хахащ Гъущынэ Хьанджэрий. Абы и унафэм щIэту щыр гуащIэрыпсэухэм хуагуэшащ, псори зэхуэдэу щIыхьэдзауэ Щэнбей Мурат ищIа мывэ щхьэлхэр. Фочыщ Iэ ззэкIэжькIат Бэрыллхэ, Тауэх. Абазэм я Iэдакъэм кьыщIэкIа Iэщэхэр ящэхуну адэкIэ-мыдэкIэ кьикIыурэ кьуажэм цIыху куэд кьекIуалIэрэ. Щхьэлыкьуэдэс, урысеидзэм и полковник Щэрдан Батырбэч и унафэм щIэту яхуауэу щытащ Ростов кьыщIыщIэдзауэ Кьалэкlыхьым нэс щыукъуэдия гъущI гъуэгур.

Жылэм и цIыху цIэрыпIуэхэм ящыщ Кьунывькъ Алий дэж щыхьэщIауэ жаIэж Шэшэным и Иимам нэхъыщхьэ Щамил. Абы пежьэнымрэ ар гъэхъэщIэнымрэ мыхьэнэшхуэ зиIэ кьуажэпсэ Iуэху хьуауэ щытащ. Абы теуIуэ тхыгъэ щхьэхуэ итщ тхакIуэ, тхыдэтх Голубов Сергей и кьалэмыпэм кьыщIэкIа «ЗауэлIым и щIыхьыр» тхылъым.

ХХ ЛIэщIыгъуэм и пэщIэдзэхэм ди къэралым щекIуэжа зэрыхьэзрийхэр Щхьэлыкьуэ кьуажэмри кьэмысу кьэнаакьым. Пащтыхьыгъуэр зэхакъутами, унафэр цIыхубэм яIэрыпхьакъым. Властыр кьищтащ ПIалъэкIэ кьызэрагъэпэща Правительствэм. Кьэралполитикэм зэхъуэкIымкIыгъэшхуэ хэзымылъхьа а органым 1917 гъэм и гъатхэпэм и лIыкIуэкэр щIыналъэхэм игъэкIащ, Кьабэрдейри зэкъуту. Апх уэдэу щыт ащ а илъэсым и жэпуэгъуэ мазэ пщIондэ. А зэманым екIуэкIа РеволюцIэм и кьуажэ Революцэм кьохуихьа фIыгъу жэр яхь уиэну. Абыхэм ящыщ куэд Дзэ Плъыжьым, партизан зэгухьэныгъэхэм хьыхьащ. Дзэ Плъыжьым хэтащ Iлупхэ Данилрэ Жанхьуэтрэ, Таухэ Апхуэдэу лIыгъэ хэлъу бийм пэщIэтащ 11-нэ дзэм и езанэ къэбэрдей полкым и шууей эскадроным и командир КIуэ Ахьмэд. Гражданэ зауэм хэлIуэ дэдащ. Iлуп. Кьасболэт, Соблыр Самыт, Шыкъ Хьэ жсет, Куэшэмэ Ибрэхьим, Нэгъуей Мурьэхьыр, НафIэдз Айтэч, ХьутIэ Мурат сымэ. ПасхьэщIэх хахуэу щытахэщ щIалэщIэ Жьакlэ Екъуб. Илъэс 17 фIэкIа мыхьуу зауэм кIуа Iлуп Жанхьуэт шууей полкым и унафэщIу, иужькIэ батареер и IэмышIэ пIалу, Къэбэрдей-Балькъэр отрядым и командирым и кьуэдзэу щытащ. Граждан зауэр ихуа нэужь, Iлупыр Налшык гарнизоным и унафэщIым и дэIэпыкьуэгъуэу ягъэуващ. Абы и пщэрыпхъ бзаджащIэ гупэжм, щапхъаджащIэхэм ебэныныр. Ди щIыпIэм тутнакъэщ къызэрыщIэзрагъэпэщащ, Iлупыр абы и унафэщI ящIащ.

1920 гъэм и пэщIэдзэхэм граждан зауэр нэхъ кIащхъэ хуащ. Мамыр гъащIэм хуэкIуэж. Щхьэлыкьуэм, псом япараУэ, партэ ячейкэ кьыщIэзрагъэпэщащ. Абы и секретару хахащ Кьыщокьуэ Пщымахуэ. Илъэсищ дэкIри, жылэм и щIалэгъуалэр зэщIигъэуIуащ комсомол зэгухьэныгъэм. Абы и лэжьыгъэхэр зэтриублащ щIалэ жьыджэр Кьашыргъэ Шупагуэ. Зэман кIэщIым кьырипбыдэу комсомолым зэпишэлащ зи щIалэгъуэ куэд. Зэгухьэныгъэм япэу хьихьахэм ящыщ Амщокьуэ Исуф, Бырс Хьэбалэ, ЛIуп Беслъэн сымэ. Пщащэхэм ящыщу жылэм и япэ комсомолкэ хьуахэщ Амщокьуэхэ Гъащэнэрэ КIутIэрэ, Щыкъ НэкIуэ, Семэн Кьарэ, Кьашыргъэ ФатIимэт сымэ. Комсомолым хэтхэмк жыджэру зыкьыщагъэлъэгъуащ кьуажэм щекIуэкI лэжьыгъэ псоу Чэрбыш-кьэуэщын заводыр зэрыкъуажэу яхуэмэ ярейт, апхуэдизу а Iуэхум псори хуэжыджэрти. Илъэсищ дэкIри заводым яп чырбышхэр, кхъуэщынхэр кьыщIигъэкIащ. Уху зныгъэ инхэр дэнэкIи щекIуэжI лъэхъэнэм абыхэм ираKIэлIэ апхуэдэ материалхэр иу зд хуейт. Апхуэдэу а чырбышэмкIэ Щхьэлыкьуэ щауэхуауэ щытащ кьуажэ администрацIэм и унэ зэтетыр, республикэпсо зэхуэсхэр мыззмытIэу щрагъэкIуэкIа щэнхабзэ зэлъашIуэ.

ГъащIэщIэр ухуэным гурэ псэкIэ зэтыр щхьэлыкьуэдэсхэм ехьуIэныгъэ инхэр зыIэрагъэхьащ а илъэсхэм. Абыхэм ящыщ куэд ирагъэблагъэрт Москва щыIэ, Мэкьумэщыщ щIэхэм я союзпсо гъэлъэгъуэныгъэм. Кьэралпсо утыкум я зэфIэкIхэр щызыбгъэлъэгъуахэм ящыщу КIэрэф Мухьэмэд, Кьардэн Питlэ, Кьулдэгу Гъышам сымэ, нэгъу ащIэрт. Абыхэм я лэжьэкIэ хьэлэлыр щапхъэ яхуэхъурт кьуажэм дэс щалэгъуэлэрэ.

АПХУЭДЭ Iуэху зехьэкIэ дахэрэ псэукIэрэ дэлът жылэм, 1941 гъэм и гъэмахуэм Хэку зауэщхэр кьыщыкъеым щыгъуэ. Ди щхьэхуитныгъэм къещэ, мамыр гъащIэр кьыззпсызыуда бийм пэщIэува совет щыху мелуанхэмэ хуэдэу, щхьэлыкьуэдэс эр хэкум и кьыщхьэщыжакIуэ кьэуващ зылI и быну. Къуаж эм щыщу фронтым Iуэхуа щыху 636-рэ. Абыхэм ящыщ куэдым я псэр ятащ Хэкум папщIэ. Зауэщхэм и губгъуэхэм лIыгъэ зэрахьэу щызэуащ, абыкIи кьуажэдэсхэм я гум кьинащ связистхэу Щоджэн Гъумар, Апажэ Музэчыр, Кьущхьэ Зырамыку, IасхьэщIыхэхэу Кьэшыргъэ Хьэтlиф, Кьардэн Данил, Ныбзэжь Хьэмид, кхъухьльатэзехуэ Нафlэдз Мухьэмэд, хьдзэм хэта Жэрыщты Асльэнбий, пулеметтъуэ Щэнбей Кьанщобий, нэгъуэщI куэдри. Щхьэлыкьуэдэсхэм я зэфIэкI хальхьащ ТекIуэныгъэ иныр кьэралым кьыхуэзэуным, абы мамыр гъащIэр щыхуэжьным.

Зауэ нэужь лъэхъэнэм блэкIа илъэс 65-м нэсым Щхьэлыкьуэм хуабжьу зихьуэжащ. Бийм кьытридза уэгъэхэр «игьэгъущыжри», жылэм мамыр псэукIэр щызэтрублэжащ, уиуэнгъэхэм папщIэ, унэ дахэхэр дащIыхащ. Псырэ газрэ зимыIэ унагъуэ дэскьым кьуажэм, ещхьным гулыбгъэшхуэ щыхуащ. Дохутыр амбулаторэ зэпэщ дэтщ, Щэнхабзэмкlэ унэшхуэрэ кьрыт школу 2-рэ кьыщызэIуахащ. Кьуажэ тхылъэм теухуа дэфтэрэхэр щызэхуахьэсIкIи щадж курыт школ №1-м илъэс 45-м нэсауэ щылажьэ, Комодовэ Ольгэ и цIэр зезыхьэ музейм. Илъэс зыбжанэ и пэкIэ ар кьалыпащ Урысей Федерацэм и школ музей нэхъыфIу.

Жылэм и куэдщ унэтIыныгъэ зэхуэмыдэхэмкIэ зи цIэр жыжьэ Iуа цIыхухэр. Апхуэдэхэщ щIэныгъэлIхэу АбытIэ Мухьэб, Апажэ Мухьэмэд, Кьунывькъ Хьэжпагуэ, Кьардэн Борис, Амщокьуэ Хьэсэнбий, тхакIуэхэу, усакIуэхэу кьэралпсо дыытэныгъэ зиIэ Кьыщокьуэ Алим, Елгъэр Кашиф, Мэзыхьэ Борис, нэгъуэщI куэдри. Кьуажэм кьыдэкIащ спортсмен цIэрыIуэу 200-м нэс. Абыхэм ящыщу 20-р дунейпсо, европэ, урысейпсо зэхьэзэхуэхэм хэтащ, текIуэныгъэ кьыщахьу. Абыхэм я щапхъэщ, псалъэм папщIэ, Кьунывькъ Мухьэрбий, Хьэчим, Алим сымэ, Щэнбей Михаил, Екьутэныдж Сультан, Шыкъ Мухьэмэд, Соблыр Альберт, КIэрэф Асльэнбий, Аферы щекIуэкIа Олимпиадэм жэз медалыр кьыщызыхьа Тау Хьэсэнбий.

Апхуэдэ щIэблэ дахэ кьыдохьуэ кьуажэм. НэхъыщIэхэр жьыIэщIэу, гуГъуеIхэм кьапимыкIуэту, щIэныгъэм, спортым дихьэхыу, хабзэрэ нэмысрэ яхэлъу кьызэрыхьум Щхьэлыкьуэм и нэхъыкьыхэри ирогушхуэ. Щэч хэлъкьым, а жылэ махуэм ифI куэд иджыри кьызэрыIунум.

КОММОДОВ Геннадий,
егъэджэныгъэм и ветеран, Щхьэлыкьуэ кьуажэ.

● Псапащэ

Дэтхэнэ зыми

Лэскэн районым ис сабий ныкъуэдыкъуэхэмрэ хъэныщIауэ ицэу унагъуэхэм я быхъэмрэ папщIэ Анзорей къуажэм ЩицхабзэмкIэ и унэм псапащэ Iуэху щрагъэкIуэжIащ. Ар кьызэрагъэпэщат «Зыу цыт Урысей» политикэ партым Лэскэн кьуэм щIэ кьудамэмрэ лэжьыгъэмрэ социальэ зыужьыныгъэмкIэ и Iуэхуэщапхъэмрэ.

САБИЙХЭМ яхуэхъуэ зэхъыхьэр Лэскэн районым и администрацIэм и Iэтащхьэ **Мэкъауэ Арсен** къызIуихащ.

- Дэ, балигъхэм, зэфIэкIы диЗр етхьэлIапхъэщ ди сабийхэр узынщэу, гъэсныгъэрэ щIэныгъэрэ ябгъэдэлъу къэхъуным, - жиIащ. - ФIыуэ тлъагъу ди щIэблэм цIыху гъэса, пщIэ зыхуэфащэ кьыщIыкIыну, дауи, дыхуейщ. Ахэращ къэкIуэнур зейр.

- ЗэIущIэмкIэ ди мурад нэхъыщхьэр - гулыгъэ хуэныкъуэ ныбжьыщIэхэр дэIыгъныныр, абыхэм защIэгъэкъуэныр. Сабийхэм сабиигъуэ кьахуэзгъэпэщын хуейщ, - жиIащ «Зыу цыт Урысей» партым и щIыпIэ къудамэм и унафэщI **Щэнбэ Хьэжьсмел**. - ПсапащIэ Iуэху зэрыгъэхэдзблэр зэхэзыха куей унафэщIхэми къызэрыгуэкI цIыхухэми зыкъызэрытщIагъэкъуэр гуапэ тщыхъуащ. Ди жэрдэмыр кьыддэзыIыгъа дэтхэнэми фIыщIэ хуэдощ.

ПсапащIэ Iуэхум хэлъхьэныгъэ хуащIащ куей администрацIэм и Iэтащхьэ - com мини 5, куей администрацIэм и аппаратым, финансымкIэ къудамэмрэ МэкъумэщI хозяйствэмрэ ерыскъыпхъэхэмкIэ Iуэхуэщапхъэмрэ зэгъэуву - com мин 15, щIыпIэ самоуправленэм и Советым - com мини 10, Анзорей къуажэм и ЦIыхубзхэм я зэгухьэныгъэм - com мин 7-рэ 500-рэ, Анзорей къуажэ администрацIэм - com мини 5, Арщыдан къуажэ администрацIэм - com мини 3. КъищынэмышIауэ, кьаIэтэ Iуэхур зхьрычтыщIэхэми цIыху щхьэхуэхэми даIыгъащ. Псалъэм папщIэ, «Аврор» ухуакIуэ компаниеми com мини 5 хитхьащ. Абыхэм кьадэкIуэу хьэрычэтыщIэ Альтуд Славэ com мини 3-кIэ, Лэскэн мэз хозяйствэм и бухгалтер нэхъыщхьэ Табыхьу Асльэнбий, «Анзорей ООО» Iуэхущ IапIэм и унафэщI Кьунащ Асльэнбий, «Лэскэн» ООО-м и унафэщI Къэрашэ Арсен сымэ com мин тIуритIкIэ, нэгъуэщI куэдми эрахъэзыфIэкIымкIэ сабийхэм зыщIагъэхъащ.

Къызэхуэхъэм псалъэ гуапэкIэ зыхуагъэзащ КъБР-м Лжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкIэ, Хьыбарегъащ Iэнатlэхэмкlэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я дэлажьэныгъэ щIалэгъуалэ Iуэхуэхэмкlэ и министерствэхэм я лэжьакIуэхэу **Къыщхьэбий Артуррэ КIуращын Анзоррэ.**

Районым и уэрэджыIакIуэ, къэфакIуэ ныбжьыщIэхэм кьрихьэлIаХэм концерт дахи ирагъэлъэгъащ, я нэгу зрагъэжьащ. ЗыГущIэм хэта езы сабийхэми уэрэд щыкIуэжаIащ, усэхэм къеджащ. Ахэр псори зэрыджэгуну хьэпшIыпхэмкIэ я гъэгуфIащ.

Тхыгъэри сурэтхэри **ТЕКIУЖЬ Зарет** *ейщ.*

Япэ пионер гупыр. *1936 гъэ*

Спортыр щIэми жьыми я Iэпэгъущ.

Щхьэлыкьуэдэсхэм Хэку зауэшхуэм и ветеранхэм пщIэ хуащI, ТекIуэныгъэ Иныр кьаIуэ эзыхьахэм я фэеплъыр яхьумэ.

КъуэкIыпIэ Гъунэгъур жыжьэкъым

● Иордан гъуэгуанэ тхыгъэхэр

(КIэлыкIуэр. ПащIэдзэр №№189-192, 194-хэм итщ).

Спортри, къафэри

ЗЭМАН мащIэ дыдэт Иорданым дыщыIэну мы зы гъуэгуанэм кытхуэдэкIар. Iэмал имыIэу зэдгъэлъагъун, дызыIуцIэн, дыздэкIуэн хуейуэ ди бысымхэмрэ гъуэгугъэлъагъуэхэмрэ къалъытэр Iэджэ хъурт. Псалъэм папщIэ, дэ дыхунэсакъым къуршым кыхэIущIыкIа Петрэ пасэрей мывэ къалэр зэдэщIэ щIыпIэм дыкIуэну, хуабжьу абы ди нэр кыхъуикIами. Дахуэзакъым егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ IэнатIэр езыхьэкIэхэм, бзыльхъугъэ хасэм хэтхэм, принц Хьэмэз и цIэр зезыхьэ адыгэ школым щылажьэхэмрэ щрагъаджэхэмрэ; гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэм кыхэкIыу, сджапIэхэм я бжэхэр зэхуэщIат. Кърытхуэнэжрати, ахэр етIуанэу Иорданым дыкъущIэкIуэн щхьэусыгъуэ ирехъу, жытIэри, адэкIэ дыкIуащ. Ди гъуэгугъэлъагъуэхэм - Блыхъу Ахьмэдрэ Шэрджэс Абдурэхьмэдрэ - дашащ «Ахьли» щIалэгъуалэ-спорт клубым и хэщIапIэм. Ар щыщу Иорданым и Адыгэ ФIыщIэ Хасэм къызэщIиубыдэ къудамэхэм. Апхуэдэу абы хохьэ «Джил» («Жылэ») спорт клубри, бзылъхугъэ хасэри, нэхъыжьхэм я хасащхьэри, ныбжьыщIэ хасэри. Ди гъусэ щIалэхэм къызэрыджаIамкIэ, «Ахьли» клубым адыгэ щIалэгъуалэу процент 80-м нэс къокIуалIэ, «Джил» клубым къакIуэ псори адыгэщ. Спорт лIэужьыгъуэхэм дихьэх ныбжьыщIэхэм я мызакъуэу, а клубхэм къыщызэхуос лъэпкъ къафэкIэ зэзыгъэщIэну хуей пщащэхэмрэ щауэхэмрэ. Абыхэм зыщагъасэу пщIантIэм иIэ пыщхьэхукIа иным къыщIэIукI адыгэ пщынальэращ нэхъапэ «къытIущIар», щIалэгъуалэр куэду щыпэкIу «Ахьли» клубым и куэфэкIэм дыщыIухьам. Iуэху зэмылIэужьыгъуэхэм хуэхэа пэщIэджэ зыхэт унэ зэтетыщхуэ, футбол джэгупIэ, шей ефапIэ мыин зиIэ хэщIапIэр зыхуей хуэзэу кьызэрызэгъэпэщар зэ еплъыгъуэкIэ нэм кыIуидзэрт. ПэIущIэ пэшыщхуэм бжам хуэзанщIэу узыIупльэ блыныр (абджыпс дапхъэкIэ дэщIеяр) зэрыщыту иуфэбгъурт клубым зыщызыгъасэ ныбжьыщIэхэм ильэс зэхуэмыдэхэм къахьэхуа спорт саугъэтхэмрэ дамыгъэхэмрэ, кубокхэмрэ щIыхь тхьилъхэмэ.

- «Ахьли» клубыр 1944 гъэм кызэрагъэпэщауэ щытащ, - жеIэ ди гъуэгугъэлъагъуэ Ахьмэд. - Мы блыным и дапхъэхэм тету фIыгъу псоми къаIуатэ а зэманым кызыщIэдзауэ нобэм къэс клубым иIа ехъуЛэныгъэхэр зыхуэдэр. Клубым лэжьыгъэшхуэ зэфIегъэкI Амман къаIэми абы къедза къуажэхэми щыпсэу ныбжьыщIэхэр зэщIэгъэуIуэныкIэ, ахэр узынщэу, пкъыфIэу, жыджэру къэгъэхъунымкIэ. Хабзэм, цIыху зэхэтыкIэм къемызэгъ зэштеупIэ лъыхъуэу уэрамым дэмыту, абы-хэм я махуэр IуэхукIэ гъэнщIа мэхъу. Спортым, макъамэм, къафэм дихьэх щIалэгъуалэр зэрыщызэхуэсым и мызакъуэу, мыбы щIэх-щIэхыурэ щокIуэкI гуфIэгъуэ зэхьыхьэхэр, нысашэ джагуэхэр щратъэкIуэкI, къыщалъхуа махуэхэр щагъэлъапIэ.

Блыхъу Ахьмэд дыдэрыщигъэгъуэзамкIэ, клубым и къызэгъэпэщакIуэхэм гулъытэ нэхъыбэ зыхуащI спорт лIэужьыгъуэм щыщу шы спортыр. А къудамэр и нэIэ щIэтщ пащтыхь Абдалла II и шыпхъу Хьайе. Ахьмэд и псалъэхэм щыхьэт техъуэу, клубым и пэIущIэ пэшым фIэлът шыгъажэшым тес принцессэм и сурэтыщхуэ.

«Ахьли» клубым и унэр нэхъ псынщIэу къэтплъыхьу, къэфакIуэхэр зэрыщIэмкIэ нэхъ щIэхыу дынэсыну дриджэ нэхъеI, пщIантIэм къыдэIукI пшынальэр зэпыурэтэкъым. ДыкъамыщIэу дахукъуэплъатэ, занщIэу «къэтцIыпсоми къаIуатэ а зэманым кызыщIэдзауэ нобэм къэс клубым иIа ехъуЛэныгъэхэр зыхуэдэр. Клубым лэжьыгъэшхуэ зэфIегъэкI Амман къаIэми абы къедза къуажэхэми щыпсэу ныбжьыщIэхэр зэщIэгъэуIуэныкIэ, ахэр узынщэу, пкъыфIэу, жыджэру къэгъэхъунымкIэ. Хабзэм, цIыху зэхэтыкIэм къемызэгъ зэштеупIэ лъыхъуэу уэрамым дэмыту, абы-хэм я махуэр IуэхукIэ гъэнщIа мэхъу. Спортым, макъамэм, къафэм дихьэх щIалэгъуалэр зэрыщызэхуэсым и мызакъуэу, мыбы щIэх-щIэхыурэ щокIуэкI гуфIэгъуэ зэхьыхьэхэр, нысашэ джагуэхэр щратъэкIуэкI, къыщалъхуа махуэхэр щагъэлъапIэ.

Блыхъу Ахьмэд дыдэрыщигъэгъуэзамкIэ, клубым и къызэгъэпэщакIуэхэм гулъытэ нэхъыбэ зыхуащI спорт лIэужьыгъуэм щыщу шы спортыр. А къудамэр и нэIэ щIэтщ пащтыхь Абдалла II и шыпхъу Хьайе. Ахьмэд и псалъэхэм щыхьэт техъуэу, клубым и пэIущIэ пэшым фIэлът шыгъажэшым тес принцессэм и сурэтыщхуэ.

«Ахьли» клубым и унэр нэхъ псынщIэу къэтплъыхьу, къэфакIуэхэр зэрыщIэмкIэ нэхъ щIэхыу дынэсыну дриджэ нэхъеI, пщIантIэм къыдэIукI пшынальэр зэпыурэтэкъым. ДыкъамыщIэу дахукъуэплъатэ, занщIэу «къэтцIыхуащ» утыкум итхэр зэрыдыгэр: щIалэр пкъыфIэхэм я зыIыгъыкIэр, пщащэ щэныфIэхэм я зыгъэзэкIэр. Тлъагъу ныбжьыщIэхэр псори зэрыдыгэм шэч къытезмыхьэми, ди гъусэ щIалэм сеупщащ, ди мылъэпкъэгъу яхэтрэ яхэмытрэ икIи арэзы сыкъэзыщIын жэуап кызитащ.

- ЗэрыжысIауэ, «Ахьли» клубым мыдадыгэ зыкъом къокIуалIэ, къэфакIуэ гупми апхуэдэхэр нэхъапэм яхэту щытащ, - жеIэ Ахьмэд. - Ауэ иджыпсту пльагъуэхэр псори, я пшынауэ-бэрэбанауэ гупри адыгэщ, мыгувэу екIуэкIыну фестивальым зыхуагъэхьэзыр. Клубым хэт къэфакIуэ гупыр 1995 гъэм къызэрагъэпэщащ. Абы щIэх-щIэхыурэ зыкъыщыгъэльагъуэ къафэмкIэ екIуэкI зэхьэзэхуэ зэмылIэужьыгъуэхэм, Джэрэш (Иорданым ныхъкъ къалэщ) гъэ къэс щызэхашэ щэнхабзэ фестивалым мызэ-мытIэу щытекIуащ.

Iуэху зыпэрытым къыпэрытщыну, зэран дахуэхъуну дыхуейтэкъым, гу къызэрытлъамытэнымкIэ дыхуэсакъыу къэфакIуэхэм я зыгъэсапIэм дыкъыIукIыжащ. Абы-хэм апэжыжьэтэкъым топ дкэгупIэ мыинри. Хьэфэ топыр яхуэзрымытэгъуэту къэрахуэкIыу абы щызэрызехьэрт илъэси 9-10-м ит щIалэ щIыкIухэр. КъызэрыщIэкIамкIэ, ар футболист нэхъыщIэхэм я гупырт, сихьэт зы-тIукIэ нэхъ гувауэ къызэхуэсынут нэхъыжьхэ гупым хэтхэри. КъэфакIуэхэм, топ джэгу ныбжьыщIэхэм я гъэсакIуэхэр хэт сымэ жыпIэмэ, ахэри ди щIэджыкIакIуэхэм къэфцIыхужыну си гугъэщ. Ильэс зыбжанэкIэ узэIэбэкIыжмэ, «Спартак-Налшык» топджэгу командэм хэту щытащ хамэ къэрал къыщыхьуа адыгэ щIалэ Чыгъэду Бибер. А щIалэращ иджыпсту «Ахьли» клубым хыхьэ топджэгу командэр зыгъасэр. КъэфакIуэ гупым я пашэ ДыщэкI Созэр теухуа тхыгъэ, абы дедгъэкIуэкIа псалъэмакъ тетауэ щытащ «Адыгэ псалъэм» и напэкIуэцIхэм. Ар Нью-Йорк къыщалъхуащ, щеджащ, зэрыщIыкIуэр адыгэ макъамэм, къафэм дехьэх. Хьэрыпщ щIалэ Сами Самир и гъусэу макъамэ студие къызэригъэпэщри, адыгэ пшынальэхэм я оранжировкэ дахэ ищIауэ щытащ. Ахэр зытет дискыр Iуащхьэмахуэ лъапэрэ я фIыщIэмрэ я зэхуакум зэпэзэрылъэ щыхьуауэ, ди щIалэгъуалэм зэIэпахыу, зэхуэуэпсэу, ягъэщIагъуэу кърахьэкIащ илъэс зыщыпIэ ипэ. Иджыри куэдрэ зэхыбох Созэр езыр пшынэм еуэу иригъэтхыжа «Бжьэдыгъу ислъэмейр», «Къэбэрдей къафэр», нэгъуэщI пшынальэхэри.

А МАХУЭ дыдэм дэ дыIущащ Хэкум фIыуэ къыщацIыху, и щхьэр ямылъэгъуами зи лэжьыгъэр куэдым ялъагъуну хунэса нэгъуэщI адыгэ щIалэми. Ар «НАРТ» телевиденэм и къызэгъэпэщакIуэ Нэгъуэй Нартщ. Илъэс 24-рэщ ар зэрыкъэр, ауэ и ныбжьым емылъытауэ Iуэхуэшхуэ хуэзэIакIащ - дуней псом щикъуэхьа адыгэхэр куэд щIауэ зыщIэхъуэпс спутник телевиденэ игъэпсащ, нэхъ пэжу жыпIэмэ, а Iуэхум хуэунэтIа лъэбакъуэшхуэ ичащ. Телевиденэ гъэпсыныр Iуэху щIыкIукъым, я нэтынхэр зы къалэм фIэкIа къыщымыгъэльагъуэу зэгъеублэн къудеиным Iэджэ епхащ. АтIэ, дауэ умыгъэщIэгъуэнрэ хьэрышм ит спутникым пыщIауэ, къэрал зыбжанэ кызэщIиубыдэу къызэрэпэщыныр, абы текIуэдэну ахъшэр (спутник каналыр арендэу эрагъыгъым доллар мелуан зыбжанэ илъэсым хуозэ) кэгъуэутыныр, адыгэбзэкIэ нэтын зэмылIэужьыгъуэхэр техыныр, нэгъуэщI - кьинэмыщI махуэ къэс лэжьыгъэу гу зылъытапхъэ къомыр зы щIалэ IэпщIупщI цIыкIумрэ абы и ныбжьэгъу гупымрэ зэрахуэфIэкIыр.

«НАРТ» ТВ-м и хэщIапIэр, Iуэхущ1апIэр Iэуэльауэншэт дыщыIухьам, абы щылажьэу дызыIущIаха эри куэд хъуртэкъым, техникэ Iэмэпсымэр, Интернет зэпыщIэныгъэхэр къызэзыгъэпэщ щIалэ зыбжанэрэ нэтынхэм я кьадэгъэкIынымэ еуэжь пщащитIэ дахуэзауэ аращ. Ахэр я Iуэху яужь итыжт, жэщми махуэми зэпамыгъэу эфирыр ныкъусаныгъэншэу екIуэкIыным хуэсакъын хуейти, фIэхъусым и ужькIэ я лэжьыгъэм пэрыхьэжащ, сэ абыхэм я унафэщI икIи жэрдэмщIакIуэ Нэгъуэй Нарт сенсационалъэIащ.

- Куэдым къафIощI ми телевиденэр сэ къызэрызэзгъэпэщам щхьэкIэ си цIэр фIэсщыжауэ, - жеIэ Нарт. - Ауэ Iуэхур зэдэщIэр жыжьэуи гъунэгъууи аракъым. «НАРТ» фIэщыгъэщIэр зэрызэхэт хьэрфхэр зырызу къапщтэрэ, инджылызыбзэкIэ «National Adyga Radio and Television» псалъэхэр къыхокI, «Адыгэ Лъэпкъ Радиомрэ Телевиденэмрэ» жиIэу къикIыу. Аращ ди гупым кызэдгъэпэща телеканалым и фIэщыгъэцIэм и лъабжьэр.

«Абы Тхьэм тхухихауэ нэрымылъагъу гуэри хэльу къыщIэкIынщ, адыгэхэр къызытехъукIа пасэрей лъэпкъыжьым и цIэр нобэ дыкъызэрыщIэрэщIэжым нэщэнэ щыхъуэхъуакIэ», - жызоIэ сигукIэ икIи Нарт соупщI телевиденэр гъэпсыным пыщIа Iуэхуэхэр къаэрехьуIа щIыкIэм, абы папщIэ зыхэта гугъуехьхэм, апхуэдэ Iуэху зэфIагъэкIыну ягу къызэрыкIам, абы я гупсысэр зэрыхуэкIуам и гугъу сымыщIу. Ар си упщIэхэм щIыхэзэгъэпэщ гурыIуэгъуэщ, сыту жыIэмэ, адыгэ псомэ зэхуэдэу ялъэIэс телевиденэ щыIэн зэрыхуейм теухуа гупсысэхэр къызэрыунэхурэ, лъэпкъым и жылагъуэ лэжьакIуэхэр абы зэрытепсэльыхьрэ куэд щIащ. Ауэ Iуэхур псалъэм кыфIэзыхьу нэрылъагъу зыщIар зи гугъу тщIы щIалэ гуэрщ, абы-хэм я фIыщIэри хэбгъэкIуадэ хъунукъым.

- «НАРТ» ТВ-р къызэрыунэхуам дэтхэнэ зы адыгэми и гуащIи и фIыщIи хэльщ, - жеIэ Нэгъуэй Нарт. - Ар къыбжеIэ и фIэщыгъэщIэмэ. Сэ къуэд щIауэ сыууейт адыгэхэм зы телевиденэ диIэну, журналист Iэнатlэр езыхьэкI адыгэхэм я лэжьыгъэр дэнэкIи щалъагъуу, адыгэ щэнхабзэм, бзэм, егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Iуэхум, гъуэзджэм, макъамэм, нэгъуэщI унэгъыныгъэхэм зэфIэкI хъарзынэхэр щызиIэу дэ тщыщхэр ди лъэпкъэгъу псоми апхуэдэ щыкIэкIэ къедгъэцIыхуну.

Апхуэдэ мурадым иришэжьа щIалэр нэхъапэ зыIууа Iуэху кьиныр-мылъку къэугъуеным ехат. Спутник каналыр бэджэнду къэпщтэныр егъэлеяуэ лъапIэу къыщIэкIат. Пэжщ, спутникыр къызэрагъэсэбэным щхьэкIэ япэ лъэхъэнэхэм ахъшэ Iахакъым, ауэ апхуэдэу зэпымыууэ екIуэкIынт? Зыхуэжьа Iуэхум и мыхьэнэр зэрыиныр щыжраIэм, ар мылъку зэхэдзэкIэ дыгъыщ Иорданымрэ Сириемрэ щыпсэу адыгэ хьэрычэтыщIэ дъэрыхь зыбжанэм. ИкIи «НАРТ» ТВ-м и япэ нэтынхэр эфирым къыхьыхащ 2007 гъэм и щыщхьэIу-фокIадэ мазэхэм.

- Абы щыгъуэ дэ къытхузгъэлъагъуэр мащIэт, - жеIэ адэкIэ Нэгъуейм. - КъафэкIэ, узэрадкIэ, пшынальэхэмкIэ, цIыху щхьэхуэхэм драгъэкIуэкI псалъэмакъкIэщIхэмкIэ зэхэувауэ зы сихьэт иримыкъу нэтынхэр жэщми махуэми къытедгъэззэжурэ къэдгъэльагъуэрт. ОператорхэмкIэ, сурэттехъхэмкIэ, техникэр зыгъэзэжьэнухэмкIэ тэмэму дыкъызэгъэпэщатэкъыми, ди Iуэхур абы хуабжьу «игъэщIакъуэрт». Абы и хэкIыпIэр къэдгъуэтащ, Iэмэпсымэхэм ирилажьэу, нэтынхэр ягъэхьэзырыфу, псалъэмакъхэр ирагъэкIуэкIыфу ди щIалэхэмрэ пщащэхэмрэ загъэсащ.

Иджыпсту «НАРТ» ТВ-р хьэршым итынымкIэ, и нэтынхэр Кавказ Ищхьэрэми КъуэкIыпIэ Гъунэгъум щыIэ къэралхэми ялъэIэсынымкIэ дызыдэлажьэр. «Нурсет» спутник ильэс щыкIуэ. Абы и уахьа адыгэхэр куэд щIауэ зыщIэхъуэпс спутник телевиденэ игъэпсащ, нэхъ пэжу жыпIэмэ, а Iуэхум хуэунэтIа лъэбакъуэшхуэ ичащ. Телевиденэ гъэпсныр Iуэху щIыкIукъым, я нэтынхэр зы къалэм фIэкIа къыщымыгъэльагъуэу зэгъеублэн къудеиным Iэджэ епхащ. АтIэ, дауэ умыгъэщIэгъуэнрэ хьэрышм ит спутникым пыщIауэ, къэрал зыбжанэ кызэщIиубыдэу къызэрэпэщыныр, абы текIуэдэну ахъшэр (спутник каналыр арендэу эрагъыгъым доллар мелуан зыбжанэ илъэсым хуозэ) кэгъуэутыныр, адыгэбзэкIэ нэтын зэмылIэужьыгъуэхэр техыныр, нэгъуэщI - кьинэмыщI махуэ къэс лэжьыгъэу гу зылъытапхъэ къомыр зы щIалэ IэпщIупщI цIыкIумрэ абы и ныбжьэгъу гупымрэ зэрахуэфIэкIыр.

«НАРТ» ТВ-м и хэщIапIэр, Iуэхущ1апIэр Iэуэльауэншэт дыщыIухьам, абы щылажьэу дызыIущIаха эри куэд хъуртэкъым, техникэ Iэмэпсымэр, Интернет зэпыщIэныгъэхэр къызэзыгъэпэщ щIалэ зыбжанэрэ нэтынхэм я кьадэгъэкIынымэ еуэжь пщащитIэ дахуэзауэ аращ. Ахэр я Iуэху яужь итыжт, жэщми махуэми зэпамыгъэу эфирыр ныкъусаныгъэншэу екIуэкIыным хуэсакъын хуейти, фIэхъусым и ужькIэ я лэжьыгъэм пэрыхьэжащ, сэ абыхэм я унафэщI икIи жэрдэмщIакIуэ Нэгъуэй Нарт сенсационалъэIащ.

- Куэдым къафIощI ми телевиденэр сэ къызэрызэзгъэпэщам щхьэкIэ си цIэр фIэсщыжауэ, - жеIэ Нарт. - Ауэ Iуэхур зэдэщIэр жыжьэуи гъунэгъууи аракъым. «НАРТ» фIэщыгъэщIэр зэрызэхэт хьэрфхэр зырызу къапщтэрэ, инджылызыбзэкIэ «National Adyga Radio and Television» псалъэхэр къыхокI, «Адыгэ Лъэпкъ Радиомрэ Телевиденэмрэ» жиIэу къикIыу. Аращ ди гупым кызэдгъэпэща телеканалым и фIэщыгъэцIэм и лъабжьэр.

«Абы Тхьэм тхухихауэ нэрымылъагъу гуэри хэльу къыщIэкIынщ, адыгэхэр къызытехъукIа пасэрей лъэпкъыжьым и цIэр нобэ дыкъызэрыщIэрэщIэжым нэщэнэ щыхъуэхъуакIэ», - жызоIэ сигукIэ икIи Нарт соупщI телевиденэр гъэпсыным пыщIа Iуэхуэхэр къаэрехьуIа щIыкIэм, абы папщIэ зыхэта гугъуехьхэм, апхуэдэ Iуэху зэфIагъэкIыну ягу къызэрыкIам, абы я гупсысэр зэрыхуэкIуам и гугъу сымыщIу. Ар си упщIэхэм щIыхэзэгъэпэщ гурыIуэгъуэщ, сыту жыIэмэ, адыгэ псомэ зэхуэдэу ялъэIэс телевиденэ щыIэн зэрыхуейм теухуа гупсысэхэр къызэрыунэхурэ, лъэпкъым и жылагъуэ лэжьакIуэхэр абы зэрытепсэльыхьрэ куэд щIащ. Ауэ Iуэхур псалъэм кыфIэзыхьу нэрылъагъу зыщIар зи гугъу тщIы щIалэ гуэрщ, абы-хэм я фIыщIэри хэбгъэкIуадэ хъунукъым.

- «НАРТ» ТВ-р къызэрыунэхуам дэтхэнэ зы адыгэми и гуащIи и фIыщIи хэльщ, - жеIэ Нэгъуэй Нарт. - Ар къыбжеIэ и фIэщыгъэщIэмэ. Сэ къуэд щIауэ сыууейт адыгэхэм зы телевиденэ диIэну, журналист Iэнатlэр езыхьэкI адыгэхэм я лэжьыгъэр дэнэкIи щалъагъуу, адыгэ щэнхабзэм, бзэм, егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Iуэхум, гъуэзджэм, макъамэм, нэгъуэщI унэгъыныгъэхэм зэфIэкI хъарзынэхэр щызиIэу дэ тщыщхэр ди лъэпкъэгъу псоми апхуэдэ щыкIэкIэ къедгъэцIыхуну.

Апхуэдэ мурадым иришэжьа щIалэр нэхъапэ зыIууа Iуэху кьиныр-мылъку къэугъуеным ехат. Спутник каналыр бэджэнду къэпщтэныр егъэлеяуэ лъапIэу къыщIэкIат. Пэжщ, спутникыр къызэрагъэсэбэным щхьэкIэ япэ лъэхъэнэхэм ахъшэ Iахакъым, ауэ апхуэдэу зэпымыууэ екIуэкIынт? Зыхуэжьа Iуэхум и мыхьэнэр зэрыиныр щыжраIэм, ар мылъку зэхэдзэкIэ дыгъыщ Иорданымрэ Сириемрэ щыпсэу адыгэ хьэрычэтыщIэ дъэрыхь зыбжанэм. ИкIи «НАРТ» ТВ-м и япэ нэтынхэр эфирым къыхьыхащ 2007 гъэм и щыщхьэIу-фокIадэ мазэхэм.

- Абы щыгъуэ дэ къытхузгъэлъагъуэр мащIэт, - жеIэ адэкIэ Нэгъуейм. - КъафэкIэ, узэрадкIэ, пшынальэхэмкIэ, цIыху щхьэхуэхэм драгъэкIуэкI псалъэмакъкIэщIхэмкIэ зэхэувауэ зы сихьэт иримыкъу нэтынхэр жэщми махуэми къытедгъэззэжурэ къэдгъэльагъуэрт. ОператорхэмкIэ, сурэттехъхэмкIэ, техникэр зыгъэзэжьэнухэмкIэ тэмэму дыкъызэгъэпэщатэкъыми, ди Iуэхур абы хуабжьу «игъэщIакъуэрт». Абы и хэкIыпIэр къэдгъуэтащ, Iэмэпсымэхэм ирилажьэу, нэтынхэр ягъэхьэзырыфу, псалъэмакъхэр ирагъэкIуэкIыфу ди щIалэхэмрэ пщащэхэмрэ загъэсащ.

Иджыпсту «НАРТ» ТВ-р хьэршым итынымкIэ, и нэтынхэр Кавказ Ищхьэрэми КъуэкIыпIэ Гъунэгъум щыIэ къэралхэми ялъэIэсынымкIэ дызыдэлажьэр. «Нурсет» спутник ильэс щыкIуэ. Абы и уахьа адыгэхэр куэд щIауэ зыщIэхъуэпс спутник телевиденэ игъэпсащ, нэхъ пэжу жыпIэмэ, а Iуэхум хуэунэтIа лъэбакъуэшхуэ ичащ. Телевиденэ гъэпсныр Iуэху щIыкIукъым, я нэтынхэр зы къалэм фIэкIа къыщымыгъэльагъуэу зэгъеублэн къудеиным Iэджэ епхащ. АтIэ, дауэ умыгъэщIэгъуэнрэ хьэрышм ит спутникым пыщIауэ, къэрал зыбжанэ кызэщIиубыдэу къызэрэпэщыныр, абы текIуэдэну ахъшэр (спутник каналыр арендэу эрагъыгъым доллар мелуан зыбжанэ илъэсым хуозэ) кэгъуэутыныр, адыгэбзэкIэ

Амман и зы хьэблэ. Жыжьэу щытыр адыгэхэм ирагъэщIа мэжджытырщ (*«Iэбу-Дэруиш»*).

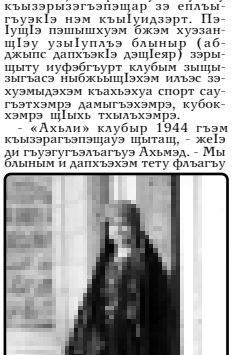

Бедуин (*губгъуэрыс*) пщащэхэр.

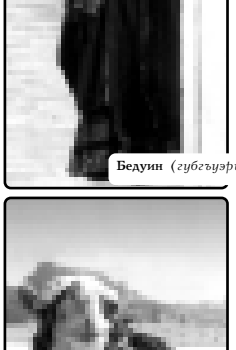

Махъшэхэр Иорданым щыкуэдщ.

Губгъуэрыс къафэ.

«НАРТ» ТВ-м и лэжьакIуэ гуп.

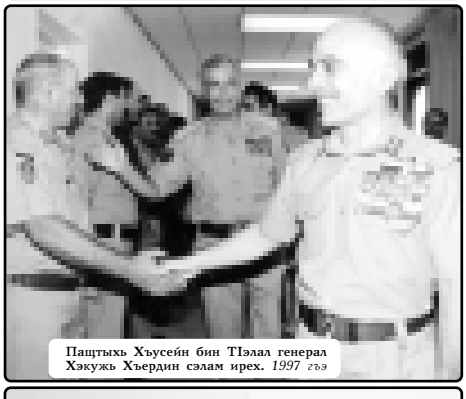

Пащтыхь Хъусейн бин ТIэлал генерал Хэкужь Хъердин сэлам ирех. *1997 гъэ*

Пащтыхь Абдалла ЕтIуанэр Иордан полицэм и хэщIапIэм къэкIуащ. Абы къеблагъэ жреIэ Хэкужь Хъердин. *2006 гъэ*

зэ нэтынхэр къытхуезыгъэхьахэм. Ауэ, зэрыгурыIуэгъуэщи, абыкIэ Iуэхур зэфIэкIыркъым. «Адыгэ псалъэ» газетым нобэ къыдита IэмалымкIэ ди лъэпкъэгъу теле- радиожурналистхэм захуэзэгъаззэу ажесIэну сыхуейт къыддалэжьэну дызэригуапэр. Псом нэхърэ нэхъыфIыр корпунктхэр къызэгъэпэщынращи, дыщыгугъынщ ари мыгувэу къыдэхъулIэну. Дыхуейт Хэкумрэ хэкурыгъэхэмрэ ятеухуа хьыбар нэхъыбэ диIэну, адэжь лъэхэм и щIыпIэ дахэхэр, и щIыхухэр къызэрыщ, адыгэбзэкIэ «къыдэпсалъэ» нэтынхэр къдгъэлъэгъуэну, апхуэдэ IэмалхэмкIэ нэхъ быдэу дызэрыубыдыжыну...

Нэгъуей Нарт игу хэщIу къыджиIащ мылъку зэрахуримыкъым къызэкIыну телестудиер зыщIэт пэшхэри (ахэр бэдзэнду яIыгъщ) къадэлажьэхэри иджыкIэ ягъэмэщIэн хуей зэрыхъур, нэгъуэщI гугъуехьхэми зэрыхэтыр, ауэ абы къыдэкIуэуи къыхегъащ, апхуэдэ лъэпощхьэпохэм емылъытауэ, «Адыгэ дунейпсо телерадиоэзпыщIэныгъэм» и лъэр быдэу увыжыкIэ и гугъэхэр зэрымыкIуэдыр, лъэпкъым къыхэкIауэ мылъкушхуэ зыбгъэдэлъхэм я мызакъуэу, къэрал къулыкъу зезыхьэу Хэкум щыIэхэми ди лъэпкъэгъу - къызэрыгуэкIхэми «НАРТ» ТВ-р хамыгъэкIуэдэжьну зэращыгугъыр.

- «НАРТ» ТВ-м зэрихуэр щэнхабзэ Iуэхущ, зы бзэрэ зы хабзэрэ иIэу дунейм текIуахьа лъэпкъыр хьэршым ит нэрымылъагъу къуэпсхэмкIэ зэрызэпищIэжьынырщ, щIырэ псыкIэ дызэпэщIэхами, гурэ псэкIэ дызэкIэрыпщIэжьынырщ дызыхуэлажьэр, - жеIэ Нарт дыкъыщригъэжьэжьам, сэлам къыдихьжурэ.

Ди лъэпкъэгъуэхэр зэрыгушхуэ

ИОРДАНЫМ и къэралыдзэмрэ хабзэхъумэ Iэнатlэмрэ ильэс 37-кIэ хуэлажьа генерал Хэкужь Хъердин ящыщщ а къэралым щыпсэу ди лъэпкъэгъуэхэр зэрыгушхуэ адыгэлIхэм. Дзэм къыхэкIыжа нэужьи, ар Iуэхуншэ хьуакъым, къэрал унафэ зыIэщIэлъхэм ираджэжри сенатору щытащ, Иорданым и парламентым хэтащ, Амман щыIэ Адыгэ ФIыщIэ Хасэм и тхьэмадэу илъэс зыбжанэкIэ щытащ. Хэкум кынкIа журналист гуп Амман дыкIуауэ дызэрыщыIэм и хъыбар зэхихати, зи ныбжьыр илъэс 60-м щхьэдэха лIы угъурыфэм я унэ дригъэблэгъащ икIи фIэхъус гуапэкIэ къытIущIащ.

- Мы щIыпIэм щыпсэу адыгэ псоми я цIэкIэ, си щхьэми си унагъуэми къаблагъэдэкIыу хэкурыс псоми си сэлам хуабэ язох, - жиIэу, куэд щIауэ зыпэплъа, зыхуэзэша и Iыхьлы хуэзэжа хуэдэу псалъэ гуапэкIэ къытпежьащ Хъердин.

И гущIэ, и Iуэху къызэрекIуэкIам дыщыщIэуплъэм, Хэкужь Хъердин (телекамерэхэми интервьюхэми эресэжар белджылыуэ) псынщIэу икIи дызэрыхуейуэ псалъэмакъыр иукъуэдиящ.

- Сэ Иорданым и къэралыдзэмрэ ильэс 33-кIэ сыкъэтащ, хабзэхъумэ Iэнатlэм ильэсиплIкIэ кулыкъу щесхьэкIащ, генерал сыхъуауэ дзэм сыкъыхэкIыжащ. А ильэс 37-м сыт Iуэхуу зэфIэпхар жыпIэмэ, кхъухьлъатэм къелъэхэр (парашютистхэр) згъасэу зыкъомрэ сыдэжащ, дзэм Iэнатlэу иIэм мащIэ-куэдми си гуащIэ хэслъхьащ, сэри адыгэ щIалэу ди гъусэхэри дыкъызыхэкIа лъэпкъым и гугъу дахэкIэ зэредгъэщIыным дыхущIэкъуу Iуэхум дыпэрытащ, дызэгурыIуэу, хьэтыр зэхуэтщIу, дызыхэтхэми лъытэныгъэ зыхуэдгъэщIу дыкъэгъуэгурыкIуащ. Илъэс бжыгъэу дзэм сызэрыхэтам я нэхъыбэу кхъухьлъатэ командэм и Iуэхуэр зезгъакIуэу, абыхэм я унафэр си Iэмыщ1э илъу щытащ. Нэхъ иужькIэ пащтыхь Хъусейн, Тхьэм ахърэт дахэ кърит, и зауэлI хъумакIуэхэм саритхьэмадэу, и Iуэху зезыхьэхэм сагунафэщIу илъэс зауалкIэ сылэжьащ. Полицэ Iэнатlэм сыкъызэкIыжа нэужь, ди иджырей пащтыхь Абдаллэ II сриджэри, сенатору къэралым и парламентым сыхигъэхьащ.

НЫБЭЖЬ Таисэ.

Налшык - Истамбыл - Амман.

(КъыкIэлъыкIуэнущ).

● Щэнхабзэ

Уэрэдыр зи Іэпэгъу

Куэт Къанщобий

Пасэ дыдэу уэрэд жыІэным гу хуэзыщІа щІалэ цІыкІур иджыри епЛанэ классым щеджэ къудейуэ арат Дзэлыкъуэкъуажэ курыт школым и художественэ самодеятельностым уэрэджэлІакІуэ пашэу (солисту) щыхагъхъам. Куэт Къанщобий республикэм уэрэд жьІэныжьмкІэ щекІуэкІ зэпеуэхэм мызэ-мытІуэ щытекІуащ, щІыхь тхылъ куэди кьыхуагъэфэщащ.

ЕДЖАПІЭР фы дыдэ у къиуха нэужь, Куэтым быдэуэ у рад ищІащ консерваторэм щІэтІысхьэну, арщхьэкІэ Іэхушхуэракъэ, иотэ ищІэртэкъым. И кэуэ нэ хъыжьым и гъусэу ар къэкІуащ Налшык дэт культпросвет училищэм. Абы и унафэщІ ХЬсанэ Мусэ къажриащ: «Экзаменхэр къеІыхьи духэащ, ауэ мыбы нэс фыкъышцыкІуакІэ деплъынщ щІалэм хуэзфІэкІынур зыхуэдизым». Мусэ пианинэм бгъэдэтІысхьэри Къанщобий уэрэд жригъэІащ. ХьэсанэМ кьыгурыІуащ кьэкІуа щІалэм уэрэджьІакІуэ Іэзэ кьыззэрыхэкІынур икІи училищэм уэрэдыкиІэ и къудаэм щІигъэтІысхьащ.

Куэтыр а училищэм фы дыдэу щеджащ. Москва Гнесинхэ я цІэр зезыхьэ институтым нэхъ зэфІэкІ зиІэ студент гъэкІуэн хуейуэ унафэ щащІым, ятІэ зи цІэ кьрагъэ Куэт Къанщобийщ.

Къанщобий уэрэд жьІэныжьмкІэ иІэ ехьулІэныгъэр къалъытэри, зэнщІэу 3-нэ курсым щІагъэтІысхьащ. Иужьк1э 1962 гъэм ар институтым щІашри дзэм кьулыкъу щищІащ, итІанэ еджэныр кьиухри, 1971 гъэм и хэкум кьиригъэзэжащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Музык э театрым Куэтыр абы лъандэрэ щолажьэ.

И ехьулІэныгъэфІэхэм папщІэ 2002 гъэм абы кьыфІащащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и цІыхубэ артист цІэ лъапІэр. А гъэ дыдэм Куэтыр, СКГИИ-м щригъэджэну ирагъэблэгъащ. Абы иригъэджа куэд зэман кІэщІым кьэриубыдэу щэрыІуэ хьуахэщ, Псалъэм папщІэ, Кьардэн Радик театрым артисту щолажьэ, Дзыгуфанэ ФатІимэ Хьрысей псом уэрэд жьІэнкІэ щекІуэкІа зэпеуэм и лауреат ящІэу.

Къанщобий и щхьэгъусэ Светланэ Музыкэ театрым щолажьэ. «Сэ сынасыпыфІэу зызолытэж, - жеІэ Куэтым. - Махуэм лэжьапІэм дауэ гугъу сыщъхьами, пщыщыцІыхьэжкІэ къыспежажьэ си пхъурылъху цІыкІуэхэм гугъуехь псори сщагъэгъупщэж».

ЯЖЭГУАУЭ Берд.

«Свадьба в Малиновке» опереттэм щоджэну Аэзэмэт Натальерэ Куэт Къанщобийрэ.

БЕЗРОКЪУЭ Арсен:

Дзэр узыншэмэ, шхалъэми зегъэпсэху

*«Ныбжьэгъу лъапІэхэ! Къэбэрдей-Балъкъэр радиом и лэжьыІуэм цІедзэ», - псалъэхэмкІэ къриІуащ къедгъэІуэхэр и макъ дахэмкІэ къыдихьэхыу иІэхэ куэдкІэ радиом дэтхэр нэхъыщІхьэу щыІащ УФ-м, КъБР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ я лэжьакІуэ Безрокъуэ Хужь. Нэхъыжьхэм нобэми гуапэу ягу къагъэкІыж Хужьрэ и щхьэгъусэ Уэсмэнрэ, ди жагъуэ зэрыхъунщи, пасэу дунейм ехыжащ, ауэ абыхэм я лъэужь дахэм къыпащэ я щІэблэм. Адэ-анэм я фэеплъ нэхур яхъуэмэу, абыхэм ихуэфащэу я Іыхьэ иригъэкІрэ зыхэт гупэм я деж пщІэрэ щІыхьрэ щаІэу мэпсэу зэщхьэгъусэхэм я бынхэу Ленэрэ Арсенрэ. Бын пажэ Ленэ КъБР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэщ, Арсен республикэ стоматологие центрым и дзэ дохутыр нэхъыфІхэм ящыщщ. Щытхъу иІэу, къыдалажьэхэри зэІэзэхэри къыхуэарэзыуэ зи Іэнатіэр езыхьэкІ дохутырыр ди псэлъэгъуащ.

- Арсен, уи Іэщ1агъэм иджэс 30-м щІигъэуауэ уролажьэ. Дауэ къыхэпха хъуат ар?

- Дауи, дэтхэнэ зыми Іэщ1агъэ хуэхъунур кьыщІихкІэ абы щхьэусыгъуэ гъуэ гуэр лъабжьэ хуóхъу. Хэти и адэ-анэм доплъей, хэти тхылъ зэджахэм хэт лІыхъужьхэм хуэдэ хъуну хуейщ, хэти я благъэ-Іыхьлыхэр, цІыху цІэрыІуэхэр щапхъэ хъуэху. Сэ, псалъэм папщІэ, Налшык къалэм дэт курыт школ №2-м сыщІэсу дохутыр Іэщ1агъэм сыдихьэхэуэ щытащ. Пэжщ, абы мыращ щхьэусыгъуэ хуэхъуэр жысІэу щыт: ятІэ зыкъыщІэлъ сыкъулыкъуэр есхьэкІащ. Унэм къэзгъэзэжу сэлэт фащэр щысхьжа нэужь, щІэныгъэм щыхэзгъэхъуащ Ставрополь къалэм дэт медицинэ институтым. А зэманыр куэдрэ гуапэу сигу къокІыж. Абы щыгъуэщ, хъапщтэмэ, си Іэщ1агъэмкІэ схьы жэуапльныгъэр нэхъ кууэ щызыхэсщІар. А лъэхъэнэм сызыгъэльэІа цІыху гуапІафІэхэм гъащІэм къыщыхъу Іуэхугъуэ куэдым сыхуэущиящ. Сезыгъэджахэми абы ныбжьэгъу щызыхэхуэхэми иджыри пыщІэныгъэхэр яхузиІэу, дызэдІэлъыкІуэу дыкъокІуэкІ.

- Арсен, фи Іуэхущ1апІэм и лэжьыгъэр дауэ екІуэкІрэ?

- Иужьрей зэманым, псоми зэращІэщи, республикэм и кьалэн, районхэм кьэрал Іуэхущ1апІэу мыхъуу, цІыху щхьэхуэхэм ейуэ стоматологие поликлиникэхэр куэду къыщІмунэхуащ, ауэ итІани ди деж къеІуалІэ цІыхухэм я бжьгъэр нэхъ мащІэ хъуауэ сухъжьІэнукъым. Стоматолог, ортопед Іэщ1агъэхэр яІэу республикэ поликлиникэм цІыху 33-рэ дыщолажьэ. Мыбы кьоІуалІэ цІыху куэд - сабий цІыкІухэри зи ныбжь хэкІуэтатхэри. Сымаджэхэм къащыхэкІ щыІэщ хъэлат хужь зыщыгъ дохутырхэр, Іэмэпсымэ дызэрылажьэхэр зэралъгъуу, шынэу щІэзыгъэзыкІыжхэри. Абы къыхэкІыу, псоми бгъэдыхьэкІэ зырыз кьахуэбгъуэтыфынт хуейщ, узым игъэщхьэжагъуэ цІыхум адэкІэ къыпэщылъыр кьыгурыщІэнэуэщ, итІанэ абы нэхъ тыншу уеІэзэфынщ. «Зи дзэ зэмыузам уз игъэунэхуакьым», - жаІэ. АтІэ а узыр зыщхьэщыпха цІыхур гуфІэжу къыщопсалъэкІэ, фІыщІэ къыщыхуэщІкІэ уи щхьэр лъагэу уагъэлъагъуж, уи Іэщ1агъэми и пщІэр къеІэт. АтІэ ар сыт и уасэ?! Ди жагъуэ зэрыхъэщи, цІыхухэм я дзэр къыщІеузкІэ тегушхуэу занщІэу дохутырым зыхуаразэрыкъым, атІэ хущхъуэ ефэурэ зыщхьэщхуэ. Дзэм сэкъат гуэр иІэу гу лъыптамэ, нэхъ псынщІэу дохутырым зыхуэбгъазэмэ нэхъыфІщ. Ар узынщхуэ, шхалъэми зегъэпсэху. Шхыныр тэмэму пхуэмыгъэныщІкІужмэ, абы узыфэ куэд къыдохьеІ. ЗэрыжаІэу, бадзэ къодзэкъуэ къыщымыхъуну, ямыгъэузу дзэхэм йоІэзэ иджыпсту. Апхуэдэ Іэмалхэр кьыдат медицинэм итъуэта зыужьынигъэмрэ оборудованэщІэхэмрэ. Республикэ унафэщІхэмрэ хэрычэтыщІэхэмрэ я фІыгъэкІэ ди Іуэхущ1апІэр зыхуеину ятхуэдэ ІэмэпсымэхэмкІэ фІы дыдэу кьызэгъэпэщащ.

- Тыншкъым, дауи, узым игъэщхьажагъуэ цІыхум и арэзыныгъэ къэблагъэкІыр. Іуэхум утезыгъэгушхуэу, гукъыдажрэ дарэжгъэгушхуэу, кьозыгъу уи щІыбагъ кьыдат уи унагъуэр дыбгъэцІыхуамэ, ди гуапэт, Арсен.

- Си щхьэгъусэ Нурет дизайнымкІэ колледжым нэмыцІэбзэр щретъэдж. Ди щІалэр Жамбот КъБКъУ-м и медицинэ факультетыр къихуащ, ординатурэм щоджэ, си гъусэу мэлажьэ, ар си лъагъуэм зэрырикІуэжам срогушхуэр. Си Іэщ1агъэмкІэ зыгуэр зэзгъэзэхуэлІамэ, ар зи фІыщІэр, псом япэу, сытым дежи зи дэІэпыкъуныгъэ згъуэт, чэнджэщагъэу схуэхъу си лэжьегъуэхэрщ, фІыщІэ яхуэфащэщ ди лэжьапІэм и унафащІ Дудар Борис, ортопедэгъу Урысмамбэт Балид, Къыш Заур, Махуэлі Аслъэн, УнащІэ Руслан сымэ. Мурад гуэрхэр, гугъапІэ нэхуэхэр зимыІэ цІыху щыІэу кьыщІэкІынкъым. Сэри, шэч хэмылъу, абыхэм сащыщыщ. Си хъуэпсапІэщ ди щІалэм унагъуэ игъуэту, абы кьыщІэхъуэ щІэблэ насыпыфІэм «дада» кьызжаІэу сахэтыну.

Епсэльаф

СОКЪУР Жамболэтщ.

● Фэеплъ

Зэманыр дыркъуэхэм йоІэзэ

«Цыхум и гъащІэр зэзыщІэр зыми ищІэркьым», - жаІэ. Псэ зыІуту дунейм кьытехьэ псоми уузыгъэ яІэщи, и зэманыр късаІэ, абы пэльэщын щыІэкъым. Ар гъащІэм и хабзэщ...

АБЫ фІЭКІЫПІЭзэримыІэр щІэми, дэтхэнэм дежкІи хьэпсэщ и благъэ, и Іыхьлы, и цІыхугъэ фІэжкІуэдыныр. Арэзы техьэзгъуейщ абы зэи мы дунеишхуэм уэзрыщимыхьлэжьынум, и макъ зэрыщІэзэхыумыхьжыну м. Апхуэдэу щытми, зэманыр йоІэзэ гъащІэм кьыптридзэ дыркъуэхэм, Тхьэшхэу зэми узыпэмыльэщын кьыптрилъхьэркъым. ЦІыхум кьыхуэнэжращи, дунейм ехьажам и фэеплъыр и гум, и псэм щопсэу, и гукъэкІыжхэм я хэщІ.

Апхуэдэу цІыху гумащІэу, псэ хьэлэлу кьэзыщІыхуэхэм ягу кьинащ си анэшхуэ Шагъыр КІуэ. Абы и гъащІэм гуэзвэгъуэри гуфІэгъуэри щІэзэхэухуэнауэ щытащ. Сыгу хуэдэ гугъуехь нанэ Іууами, и пщІэмрэ и щІыхьымрэ иІыгъыж у, къэзыухъуреихьэм, и щІэблэм сытКІи я щапхъэу кьыхэкІащ. Нанэ игури и псэри унагъуэм етауэ, и бынхэр зыхуей зэрыхуигъэзэнымэ и гъащІэр хуэунэтІауэ псэуащ. Анэшхуэм и фІыгъэ дымыгъэульпйуэ, ар кьызэрытщыгугъауэ дыкьызэрыщІэкІынымэ дыхущІэкІынуэ допсэу абы и щІэблэр. Абы кьыгъэпльхьа гъэсэныгъэр ди гъуаэзщ псоми.

Нэщхьей дыдэщ уафэ вагъуэр,
Бжьыхьэ уэшхыу ар мэгъу эг.
ШІнуфауэ и нэр пщагъуэм
Гуауэм и щхьэр ирешэ х.

Уе ущІамэ кьащыщІамкІэ,
Жэуап зыш
кьуимытыфын.
«ГъащІэр дауэ зэхуну адкІэ,
КьыттехуакІэщ и удын?

Тихьижащ Алыхьым нанэ,
Тихьижащ цІыхубз
псэ Іэфі.
ХуэзфІэкІ къэзымыгъанэу,
Сытым дежи сэбэн хуэф.

Кьабэзэльабэзт, цІыху
губзыгъэт,
И гур щабэ т, жиІэр пэжт.
Мамырыгъэм папщІэ
хьуахьу эт,
цІыхуэхэр уэзышхэну
фІэфІт.

Зэпычащ ди гъащІэ дахэр,
Ехьжащ дунейм цІыхуфІ.
Ауэ псори дрипагэу
Дигу иІынщ ар
дыпсэхуэу».

БЭРЭЭЧ Асльэндзэрий.

● Щэнхабзэ

Уэрэдыр зи Іэпэгъу

Куэт Къанщобий

ФатІимэ Хьрысей псом уэрэд жьІэнкІэ щекІуэкІа зэпеуэм и лауреат ящІэу.

Къанщобий и щхьэгъусэ Светланэ Музыкэ театрым щолажьэ. «Сэ сынасыпыфІэу зызолытэж, - жеІэ Куэтым. - Махуэм лэжьапІэм дауэ гугъу сыщъхьами, пщыщыцІыхьэжкІэ къыспежажьэ си пхъурылъху цІыкІуэхэм гугъуехь псори сщагъэгъупщэж».

ЯЖЭГУАУЭ Берд.

«Свадьба в Малиновке» опереттэм щоджэну Аэзэмэт Натальерэ Куэт Къанщобийрэ.

● Ди псэлъэгъуэр

- Ильэсищыр пІалъэ цІыкІуэкъым, узыуэсджа Іэщ1агъэм и щахуэр щыгъуэщІажьыныкІэ, абы щыгъуэми лэжьыгъэм и пІалъэм ущымыгъуэзауэ.

- Ар пэжщ, ауэ мыбдежми си Іуэхур фІы дыдэу ящІэлъэІуэ. Зыхуеину псомкІи къызэгъэпэщауэ пэш щхьэхуэ ящІзатри, сэлэтхэм я узыншагъэм сыкІэлъэпльэу си къулыкъуэр есхьэкІащ. Унэм къэзгъэзэжу сэлэт фащэр щысхьжа нэужь, щІэныгъэм щыхэзгъэхъуащ. Ставрополь къалэм дэт медицинэ институтым. А зэманыр куэдрэ гуапэу сигу къокІыж. Абы щыгъуэщ, хъапщтэмэ, си Іэщ1агъэмкІэ схьы жэуапльныгъэр нэхъ кууэ щызыхэсщІар. А лъэхъэнэм сызыгъэльэІа цІыху гуапІафІэхэм гъащІэм къыщыхъу Іуэхугъуэ куэдым сыхуэущиящ. Сезыгъэджахэми абы ныбжьэгъу щызыхэхуэхэми иджыри пыщІэныгъэхэр яхузиІэу, дызэдІэлъыкІуэу дыкъокІуэкІ.

- Арсен, фи Іуэхущ1апІэм и лэжьыгъэр дауэ екІуэкІрэ?

- Иужьрей зэманым, псоми зэращІэщи, республикэм и кьалэн, районхэм кьэрал Іуэхущ1апІэу мыхъуу, цІыху щхьэхуэхэм ейуэ стоматологие поликлиникэхэр куэду къыщІмунэхуащ, ауэ итІани ди деж къеІуалІэ цІыхухэм я бжьгъэр нэхъ мащІэ хъуауэ сухъжьІэнукъым. Стоматолог, ортопед Іэщ1агъэхэр яІэу республикэ поликлиникэм цІыху 33-рэ дыщолажьэ. Мыбы кьоІуалІэ цІыху куэд - сабий цІыкІухэри зи ныбжь хэкІуэтатхэри. Сымаджэхэм къащыхэкІ щыІэщ хъэлат хужь зыщыгъ дохутырхэр, Іэмэпсымэ дызэрылажьэхэр зэралъгъуу, шынэу щІэзыгъэзыкІыжхэри. Абы къыхэкІыу, псоми бгъэдыхьэкІэ зырыз кьахуэбгъуэтыфынт хуейщ, узым игъэщхьэжагъуэ цІыхум адэкІэ къыпэщылъыр кьыгурыщІэнэуэщ, итІанэ абы нэхъ тыншу уеІэзэфынщ. «Зи дзэ зэмыузам уз игъэунэхуакьым», - жаІэ. АтІэ а узыр зыщхьэщыпха цІыхур гуфІэжу къыщопсалъэкІэ, фІыщІэ къыщыхуэщІкІэ уи щхьэр лъагэу уагъэлъагъуж, уи Іэщ1агъэми и пщІэр къеІэт. АтІэ ар сыт и уасэ?! Ди жагъуэ зэрыхъэщи, цІыхухэм я дзэр къыщІеузкІэ тегушхуэу занщІэу дохутырым зыхуаразэрыкъым, атІэ хущхъуэ ефэурэ зыщхьэщхуэ. Дзэм сэкъат гуэр иІэу гу лъыптамэ, нэхъ псынщІэу дохутырым зыхуэбгъазэмэ нэхъыфІщ. Ар узынщхуэ, шхалъэми зегъэпсэху. Шхыныр тэмэму пхуэмыгъэныщІкІужмэ, абы узыфэ куэд къыдохьеІ. ЗэрыжаІэу, бадзэ къодзэкъуэ къыщымыхъуну, ямыгъэузу дзэхэм йоІэзэ иджыпсту. Апхуэдэ Іэмалхэр кьыдат медицинэм итъуэта зыужьынигъэмрэ оборудованэщІэхэмрэ. Республикэ унафэщІхэмрэ хэрычэтыщІэхэмрэ я фІыгъэкІэ ди Іуэхущ1апІэр зыхуеину ятхуэдэ ІэмэпсымэхэмкІэ фІы дыдэу кьызэгъэпэщащ.

- Тыншкъым, дауи, узым игъэщхьажагъуэ цІыхум и арэзыныгъэ къэблагъэкІыр. Іуэхум утезыгъэгушхуэу, гукъыдажрэ дарэжгъэгушхуэу, кьозыгъу уи щІыбагъ кьыдат уи унагъуэр дыбгъэцІыхуамэ, ди гуапэт, Арсен.

- Си щхьэгъусэ Нурет дизайнымкІэ колледжым нэмыцІэбзэр щретъэдж. Ди щІалэр Жамбот КъБКъУ-м и медицинэ факультетыр къихуащ, ординатурэм щоджэ, си гъусэу мэлажьэ, ар си лъагъуэм зэрырикІуэжам срогушхуэр. Си Іэщ1агъэмкІэ зыгуэр зэзгъэзэхуэлІамэ, ар зи фІыщІэр, псом япэу, сытым дежи зи дэІэпыкъуныгъэ згъуэт, чэнджэщагъэу схуэхъу си лэжьегъуэхэрщ, фІыщІэ яхуэфащэщ ди лэжьапІэм и унафащІ Дудар Борис, ортопедэгъу Урысмамбэт Балид, Къыш Заур, Махуэлі Аслъэн, УнащІэ Руслан сымэ. Мурад гуэрхэр, гугъапІэ нэхуэхэр зимыІэ цІыху щыІэу кьыщІэкІынкъым. Сэри, шэч хэмылъу, абыхэм сащыщыщ. Си хъуэпсапІэщ ди щІалэм унагъуэ игъуэту, абы кьыщІэхъуэ щІэблэ насыпыфІэм «дада» кьызжаІэу сахэтыну.

Епсэльаф

СОКЪУР Жамболэтщ.

Абазэ Ислъам аргуэру токІуэ

Самбэ

Иджыблагъэ Отрадная кьалэм щекІуэкІащ самбэмкІэ Урысейпсо зэхьэзэхуэ. Абы къырихьэлІащ къэралым и щІыпІэ зэмылІэужьыгъуэхэм икІа спортсмени 150-рэ.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и щІыхьыр зэхьэзэхуэм щихъумащ Абазэ Ислъам. Килограмм 90-м нэс зи хьэлъагъэхэм я гупым щригъэкІуэкІа зэІуцІиплІми хуэхаха зэманыр и кІэм нэмысу ар псоми щытекІуащ икІи дыщэ медалыр кьихьащ. Ди лъэпкъэгъуэр игъэхьэзыр Уэщхьэнхэ СулътІанрэ Баширрэ.

Нэхъ иужьыІуэкІэ, жэпуэгъуэм и 7-9-хэм, Абазэр Карелием щыбгнащ. ФСБ-м и генерал Чуйкин В. и фэеплъ 5-нэ урысейпсо зэхьэзэхуэм зыхэта зэІуцІэхэм ар зэман кІэщІкІэ щытекІуащ икІи дыщэ медалрэ зэІуцІэ нэхъ кІэщІ дыдэ езыгъэкІуэкІам и кубокымрэ кьратащ.

Мы махуэхэм ди лъэпкъэгъуэм Урысей Федерацэм и командэ кьыхэхам и гъусэу Аныджьым Дунейпсо чемпионатым зыхуеГъэхьэзащ. Командэ кьыхэхар егъаесэ самбэмрэ хабзэ зимыІэ зэзэгухэмкІэ зыбжанэрэ дунейпсо чемпион хьуа Емельянов Федор.

СамбэмкІэ екъулІэныгъэхэр щІигъэбыдэжащ Уэщхьэн СулътІан и гъэсэн Мудрэн Аслъэн. Къэралым и командэ кьыхэхам хэту абы дунейпсо кубокыр кьэхыным екьэлІа зэхьэзэхуэм зэхэ медалыр кьыщихьащ.

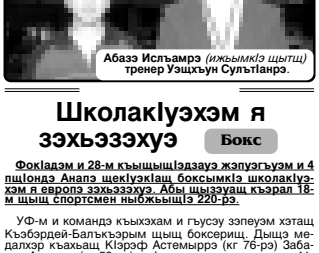
Абазэ Ислъамрэ *(ижьымкІэ щытщ)* тренер Уэщхьэн СулътІанрэ.

Школакіуэхэм я зэхьэзэхуэ

Бокс

Фокладэм и 28-м кьыщыщІэдзауэ жэпуэгъуэм и 4 пщІондэ Анапэ щекІуэкІащ боксымкІэ школакІуэхэм я европэ зэхьэзэхуэ. Абы щыІэзуащ къэрал 18-м щыщ спортсмен ныбжьыщІэ 220-рэ.

УФ-м и командэ кьыхэхам и гъусэу зэпеуэм хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ боксерищ. Дышэ медалхэр кьахьащ КІэрэф Астамыррэ (кг 76-рэ) Забанов Артуррэ (кг 59-рэ), етІуанэ хьуащ килограмм 41-рэ зи хьэпІагъ Чечёнов Щамил.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Щэбэт кІуам Щэджэм картодромым щекІуэкІа «Картстиль» ралли-спринт спорт лІэужьыгъэщІэмкІэ зэпеуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэр сыхьэтищкІэ кІэлъыплъащ.

«М-Драйв» клубым и унафэщІ Байсиев Темыржан зэрыжиІамкІэ, мы Іуэхугъуэм и мыхьэнэ нэхъыщхьэр техническэ спорт лІэужьыгъуэхэм щІалэгъуэлэр кьыхэхэныгъэ, автоспортым зегъэужьгъуныгъэ автомобилым дыхьэхэм я зэпыщІэныгъэр гъэбыдэныгъэрэщІ. Апхуэдэ зэхьэзэхуэхэм хагъэхьэр «В» категорие щофер тхылъ зиІэхэрщ.

Зэпеуэм и гъкиуэу ирагъэкІуэкІа кьэпщытэныгъэм кьыгъэгурыІуэгъуэмкІэ, жэрдэм зиІэ щІыхь 17-м щыщу 10-мрэ абыхэм я автомашинэхэмрэщ кьагъэув пщалъэм пхыкІар.

АвтоспортымкІэ федерацэм и тхьэмадэ - КъБР-м щыІэ УГИБДД-м и унафэщІ милицыдзм и полковник Кьудей Арсен зэрыжиІамкІэ, зэпеуэр республикэм автоспортыр кьыщыгъэщІэрэщІэжьным, хабзэм кьемыщІэгъуэ гъэузгъэхэм щекІуэкІ автомобиль кьыздзэджэхэр гъэкІуэдыным и щІэдзапІэ махуэщ. «Уи кьаруморэ техникэм и зэфІэкІымрэ щыгъэжьхупхэр абы хуэхэха щІыпІэхэрщ, армыхьэмэ, уи гъащІэм щынагъуэ епту, адрейхэри бгъэпІейтейуэ автомобиль гъуэгуэжьм урикІуэныр кьым», - кьыхигъэщІащ абы.

Зэпеуэм хэт автомашинэхэр я двигателхэм я льэщагъэм ельытауэ «Стандарт», «Спорт» гупитІу яІэущат. Ахэр зэхьэзэхуащ метр 1020-р хэт нэхъ псынщІэу, абы щыгъуэми дагъуэ хуамыщІу къекІуэкІы-гъуитІым зэпачыныжкІэ.

«ВАЗ» автомашинэ зэмылІэужьыгъуэхэмкІэ «Стандарт» япэ классым хэтахэм я деж щытекІуащ Мэршэнкъуэл Мурат (Къэбэрдей-Балъкъэр мэкъумэщ академие, «KSMOTORSPORT» командэ), налшыкдэс Белашов Анзорэ Гузоев Ислъамрэ (КъБР-м Транспортымкі, связымрэ гъэзэгу хозяйствэмкІэ и министерствэм автомобиль гъэузгъэкмкІ и управленэ).

«Спорт» классми япэ уэрыпІэр Мэршэнкъуэл Мурат кьыщиІащ. КъБКъУ-м и медицинэ факультетым и етхуанэ курсым щеджэ Муталиев Серажутин - етІуанэщ, Гузоев Ислъам япэ и саугъэтэр Хуламанов Хьызыр («Ока» автомашинэм исам), «ТекІуэныгъэм зэрыщІэкъуэм папщІэ» саугъэтыр Таужьу Къаитемир («БМВ») хуагъэфэщащ.

Зэхьэзэхуэм кІэлъыплъахэм, зэхьэзэрэзэгъуэхэр жьыджэру дзэзыІэгъахэм ящыщщ Нартан дэт еджапІэ-интернатым и гъэсэныгъэ. Апхуэдэ дарэжьгъуэр ныбжьыщІэхэм кьахуэзэригъэпэщащ Къарэ Ратмир зи унафэщІ «Гу кьабзэхэр» жылагъуэ зэгухьанигъэм.

ТКАЧЕНКО Ольгэ.

ПИЛИПЧУК Сергей:

Япэ топыр си къуэм тыгъэ хузощІ

Футбол

«Спартак-Налшыкым» и гъуащхьэхуэмэныкъуэ Пилипчук Сергей илъэситІ и пэкІэ зыхэкІыжа командэм кьыщІигъэзэжам щыгъуазэ дищІащ, иджы япэу дигъэкІ топыр хэт тыгъэ хуищІынуми кьыджриащ. Апхуэдэуи футболистым кьыхигъэщІащ Урысей Федерацэми Украинэми и командэ кьыхэхахэм зэхуэдэу зэрыдэщІыр.

- Сергей, командэр зыдэджагуну кьыщынэжа хьэрхуэрэгъуэхэр лъэщ зэщІэщ. Абы зыгуэркІэ фигъэпІейтейрэ хьэмэрэ псоми зэхуэдэу зыхуэзгъэхьэзырр.

- ДышІэпІейтеин Іуэхум хэтлъагъэуэркъым, ауэ кьыдгуроІуэ дэтхэнэ зы командэми жэуаплныгъэшхуэ хэлъу зыхуэдгъэхьэзырыни зэрыхуейр. Сыту жыІэмэ, кьыштэщылъ зэІуцІэхэр гугъу защІэщ, щыгъагъэ тІэщІэкІ хьунукьым.

- Турнир таблицэм щыдигъуэнэгъу командэхэм я зэІуцІэхэр зэрырагъэкІуэкІым щыхуэныкъуэри декІуэкІ зэрыкьыхуэнури гурыІуэгъуэщ.

- Пэжщ, абыхэм дащІыхьэпльэхІыни, я очкохэр щІэдгъжьыни щІэщхьэм. Псори зэлъытар дэращ, кьэнэжа зэІуцІэхэм ди къару псори етхьэлІэн хуейуэ аращ. Премьерлигэм дэ дыкъызэрыхэнэнум шэч кьытетхъэркъым, ауэ абыкІэ дигу дгъэфІу дыщыскъым. Тренировкэхэм щоІлъагъу щІалэхэм жэуаплныгъэ хэлъу зэрызагъасэр.

Кьытхуэнжа зэІуцІитхум щыр Налшык щедгъэкІуэкІыныщ. Ди Іуэхуэр тхуегъэфІэкІуэну, ятІонэрэ тхуэгъэгъуфІэну догугъэ.

- Абыхэм щыщІэу «Зенит», «Динамо» командэ лъэщхэр.

- Псори гурыІуэгъуэщ, ауэ анэуздэжьми уздэджагъэу щІэнущ кІи уатекІуэфынущ. Нэхъыщхьэр хуэфащэ бгъэдыхьэкІэрэ уззрытекІуэну ІэмалхэмрэкІэ зэгъэузынымщ.

- «Спартак-Налшыкым» уи Іуэхуэхэр щефІакІуэ пэтми, илъэситІ и пэкІэ командэм уэхэкІри «Химки»-м уІэпэхуащ. Сыт ар кьыхьэхкІар?

- Си Іуэхуэхэр хуейщ. Ди Іуэхуэхэм хуейуэ кьэсслъытэри, абы сыкІуащ. АрщхьэкІэ си Іуэхур «Химки»-м кьыщикІакъым, ауэ ар футболым еІэхкъым.

- Атіами, Налшык къэбгъэзэжащ.

- Япэрауэ, Налшык и тренер нэхъыщхьэр фІыуэ соцІыху. ЕтІуанэрауэ, мыбы щыджэгу щІалэхэм я нэхъыбэр си ныдэсщІ. Абы нэмыщІкІэ, командэр кьыздэджати, сыкъэкІуэжащ. Си соцІэ Кавказыр зищысыр, абы и клубхэр кьыздэримыкІуэтынур. Аращ кьыщІэзгъэзэжар, сыхуейщ налшыкдэсхэм садэІэпыкъуну.

- Топ дэбгъэкІа нэужь адыгэ кьафэм кьыщІэбдзэжу зэрыщытар сигу кьэкІыжащ. Дапішщ абыкІэ ди фІыгъеплъэхэр щыбгъэгуфІэнур?

- Япэу топ зэрыдзэгъэкІыу. Тхьэм жиІэмэ, ар тыгъэ си къуэм хуэсщІынущ.

- Сэ зэрыщІэжьымкІэ, адыгэ кьафэм утезыгъэгушхуэу щытар Шумейкэ Виталийщ. Абы и Іуэхум ущыгъуэзэ? Къэзахъстаным щехъуліэрэ, фызэхуэзэрэ, фызэпсальэрэ?

- Виталий и Іуэхуэхэр хъарынэщ. Си жагъуэ зэрыхъущи, дызэхуэзэну зэман диІэкІым, ауэ телефонкІэ щІэх-щІэхыурэ дызопсалъэ.

- Уи контрактыр хэт иджыпсту зыІэщІылъыр?

- Си контрактыр иджыри зы илъэскІэ «Химки»-м ейнущ. Абы кьыхэкІыуи, чемпионатыр зэрирыкІу а клубым згъэзэжынущ, ауэ адэкІэ Іуэхур зэрыхъунур Тхьэм ещІэ.

Епсэльаф

ХЬэЩЫКЪУЭЙ Олегщ.

● Спорт хъыбархэр

Мэршэнкъуэл Мурат псом нэхъри нэхъ Іэзэщ

Ралли-спринт

Иджыблагъэ Отрадная кьалэм щекІуэкІащ самбэмкІэ Урысейпсо зэхьэзэхуэ. Абы къырихьэлІащ къэралым и щІыпІэ зэмылІэужьыгъуэхэм икІа спортсмени 150-рэ.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и щІыхьыр зэхьэзэхуэм щихъумащ Абазэ Ислъам. Килограмм 90-м нэс зи хьэлъагъэхэм я гупым щригъэкІуэкІа зэІуцІиплІми хуэхаха зэманыр и кІэм нэмысу ар псоми щытекІуащ икІи дыщэ медалыр кьихьащ. Ди лъэпкъэгъуэр игъэхьэзыр Уэщхьэнхэ СулътІанрэ Баширрэ.

Нэхъ иужьыІуэкІэ, жэпуэгъуэм и 7-9-хэм, Абазэр Карелием щыбгнащ. ФСБ-м и генерал Чуйкин В. и фэеплъ 5-нэ урысейпсо зэхьэзэхуэм зыхэта зэІуцІэхэм ар зэман кІэщІкІэ щытекІуащ икІи дыщэ медалрэ зэІуцІэ нэхъ кІэщІ дыдэ езыгъэкІуэкІам и кубокымрэ кьратащ.

Мы махуэхэм ди лъэпкъэгъуэм Урысей Федерацэм и командэ кьыхэхам и гъусэу Аныджьым Дунейпсо чемпионатым зыхуеГъэхьэзащ. Командэ кьыхэхар егъаесэ самбэмрэ хабзэ зимыІэ зэзэгухэмкІэ зыбжанэрэ дунейпсо чемпион хьуа Емельянов Федор.

СамбэмкІэ екъулІэныгъэхэр щІигъэбыдэжащ Уэщхьэн СулътІан и гъэсэн Мудрэн Аслъэн. Къэралым и командэ кьыхэхам хэту абы дунейпсо кубокыр кьэхыным екьэлІа зэхьэзэхуэм щекІуэкІ автомобиль кьыщихьащ.

Абазэ Ислъамрэ *(ижьымкІэ щытщ)* тренер Уэщхьэн СулътІанрэ.

Зыхуейр ящІэ

Дзэлыкъуэ куэйм хьыхъ Къамылыкъуэ кьуажэм щыщ КІэмпІу Іесият СулътІан и пхьар, адыгэзэмрэ литературэмкІэ я къуажэкІуэр, Урысейм и университетым щытекІуащ икІи ЩІыхь тхылъ кьыхуагъэфэщащи, дохьэухьу!

ФІыуэ тлъагъу ди нысэм уи ехьулІэныгъэхэм адэкІи зауэщІыну, нэхъ щІыхь лъагэм унэсыну, узышагъэр уиІэу, уи дунейр нэхурэ гуауэм упэІэщІэу, уи ящІэр лъагэу, узыхэтым уадеІэу гъащІэ дахэ кьэбгъэнэну. Дэри уи зэфІэкІым дэрэжгъэгъэрэ гуфІэгъуэрэ кьыдиту, тхуэзфІэкІымкІэ уи гум дехуэбылІэу дыщытщи, Тхьэр фІыкІэ кьыпхуэупсэ.

Уи тхьэмадэ КІэмпІу Хьудэрэ уи гуащІэ Хьэбибэрэ.

● КъБР-м и МВД-м къет

Іуэхум и пэжы